

Bartosz Jagodziński

Współpraca służb i formacji specjalnych w zakresie działań specjalnych

Działania specjalne są wyrazem mądrości, która pozwala stosunkowo małym siłom pokonać znacznie liczniejszego lub dobrze umocnionego przeciwnika. Operacje specjalne są najwyższym stopniem wtajemniczenia w żołnierskim rzemiośle¹.

Na wstępie rozważań nad zagadnieniem współpracy służb specjalnych z jednostkami specjalnymi, trzeba się zastanowić nad kilkoma sprawami natury prawno-organizacyjnej. W środowisku, w którym funkcjonuje przeciętny obywatel, niewiele osób jest w stanie podać różnice między służbami specjalnymi a jednostkami specjalnymi dotyczące ich organizacji i odnoszącej się do nich legislacji. Nawet w środowisku naukowym można spotkać opracowania (zamieszczone przede wszystkim w internecie), w których stawia się znak równości między poszczególnymi służbami.

Po 1989 r. demokratyczna Polska potrzebowała elitarnych jednostek wojskowych. Takie oddziały istniały już wcześniej, ale w nowej postaci zostały sformowane w latach 90. XX w. Przygotowania naszego kraju do wstąpienia do NATO otworzyły nowe możliwości rozwoju wojsk specjalnych. Polskie siły specjalne coraz częściej współdziałały w ramach operacji sojuszniczych poza granicami kraju. Jednocześnie pojawiła się koncepcja stworzenia w strukturach sił zbrojnych specjalnego dowództwa, któremu byłyby podporządkowane wszystkie wojska specjalne².

Na gruncie prawa krajowego ustawodawca unormował sprawę wyodrębnienia wojsk specjalnych. Jednostki specjalne, już pod wspólną nazwą – Wojska Specjalne – weszły w skład Sił Zbrojnych RP.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*³ do Sił Zbrojnych RP należą: Wojska Lądowe, Siły Powietrzne, Marynarka Wojenna oraz Wojska Specjalne. Dowódca Wojsk Specjalnych odpowiada szczególnie za:

- planowanie, a także realizację mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia oraz użycia Wojsk Specjalnych,
- szkolenie podległych związków organizacyjnych i jednostek wojskowych (związki i jednostki to elementy składowe Sił Zbrojnych RP),
- przygotowanie sił i środków Wojsk Specjalnych do działań bojowych oraz sytuacji przewidzianych w ustawach i ratyfikowanych umowach międzynarodowych.

Zadaniem Wojsk Specjalnych w Polsce jest także prowadzenie narodowych, sojuszniczych oraz koalicyjnych operacji specjalnych, samodzielnie lub przy współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych w okresie pokoju, kryzysu i wojny, zarówno w kraju, jak i poza jego granicami.

¹ Zob. http://archiwalny.mon.gov.pl/strona.php?idstrona=58&idn=1_12 [dostęp: 2 VII 2016].

² Zob. http://archiwalny.mon.gov.pl/pl/strona/12/LG_14_20_25 [dostęp: 30 III 2014].

³ Tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r. poz. 827, ze zm.

Poniższy schemat przedstawia podmioty dowodzące Wojskami Specjalnymi po kolejnych reformach:

DWS → DSSpec. → COS-DKWS → DKWS

Dowództwo Wojsk Specjalnych (DWS) zostało powołane na mocy *Ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw*⁴. Jego utworzenie stało się istotnym elementem dostosowania struktury dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP do światowych kierunków transformacji i modernizacji w obszarze militarnym.

Utworzenie Wojsk Specjalnych jako odrębnego rodzaju sił zbrojnych pozwoliło na uporządkowanie sytuacji większości wojskowych jednostek specjalnych. Wzrosła liczba samych jednostek (obecnie jest ich już sześć), a także nastąpił postęp w sprawach wyposażenia, uzbrojenia i szkolenia. Powstała również profesjonalna eskadra lotnicza (warto przypomnieć, że Jednostka Wojskowa GROM miała w latach 90. XX w. własny śmigłowiec W-3RM, który był pierwszym elementem przyszłego lotnictwa sił specjalnych).

Dowództwo Wojsk Specjalnych nakładało na dowódcę obowiązek zarządzania podległymi jednostkami. Było to jedyne w pełni zintegrowane dowództwo w polskiej armii, które spajało dowodzenie operacjami specjalnymi na lądzie, morzu i w powietrzu, w godzinowym reżimie czasowym. Pełniąc jednocześnie funkcję *force provider* i *force user*⁵, DWS wyraźnie odróżniało się od innych dowództw w siłach zbrojnych, które pełnią tylko jedną z tych funkcji. Funkcja *force user – force provider* dawała i nadal daje Wojskom Specjalnym pełną autonomię i czyni je odpowiedzialnymi za szkolenie żołnierzy sił specjalnych, a także za dowodzenie nimi w czasie działań rzeczywistych. Mimo pełnienia obu funkcji, Dowództwo Wojsk Specjalnych było najmniej licznym organem dowodzenia wśród dowództw rodzajów sił zbrojnych Wojska Polskiego.

Dowództwu Wojsk Specjalnych podlegały wszystkie jednostki tych Wojsk, tj.:

- JW GROM⁶,

⁴ Dz.U. z 2007 r. Nr 107 poz. 732.

⁵ Przygotowanie wojsk do użycia i dowodzenie nimi.

⁶ Jednostka kontrterrorystyczna utworzona w 1990 r. w następstwie zmian politycznych w Polsce i z uwagi na zagrożenia atakami terrorystów palestyńskich, z inicjatywy płk. Sławomira Petelickiego przy poparciu ministra spraw wewnętrznych Krzysztofa Kozłowskiego. Oficjalna data sformowania jednostki to 13 lipca 1990 r. Jej tworzenie odbywało się z istotnym udziałem specjalistów z USA i Wielkiej Brytanii. Do 1999 r. GROM był podporządkowany Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, w latach 1999–2007 – bezpośrednio ministrowi obrony narodowej, a od 2007 r. – Dowództwu Wojsk Specjalnych. Szczegółowa struktura organizacyjna jednostki jest niejawna. Dysponuje ona lądowymi oddziałami bojowymi, oddziałem wodnym oraz pododdziałami zabezpieczenia. Jest jedną z najważniejszych polskich jednostek przeznaczonych do zwalczania terroryzmu i ratowania zakładników oraz do innych działań specjalnych w kraju i za granicą, w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Jej żołnierze reprezentują wysoki poziom wyszkolenia. Jednostka jest bardzo dobrze wyposażona i nierazko odgrywa rolę swego lidera wśród polskich jednostek specjalnych. Żołnierze GROM-u stale uczestniczą w szkoleniach i ćwiczeniach z partnerami krajowymi i zagranicznymi. Wielokrotnie też brali udział w operacjach na terenie kraju i za granicą, m.in.:

- w 1991 r. uczestniczyli w działaniach przeciw osobom zaangażowanym w przestępczość gospodarczą (tzw. sprawa Art-B),
- w początkach lat 90. XX w. brali udział w zatrzymaniach członków zorganizowanych grup przestępczych,
- w 1994 r. jednostka wystawiła polski kontyngent w operacji „Uphold Democracy” na Haiti, zajmujący się przede wszystkim ochroną VIP-ów,
- w latach 1996–1997 jednostka uczestniczyła w misji ONZ we Wschodniej Sławonii, gdzie żołnierze JW GROM m.in. aresztowali serbskiego zbrodniarza wojennego S. Dokmanovicia,
- w 1999 r. wydzielona grupa żołnierzy JW GROM ochraniała wysłannika OBWE na Bałkanach,
- w latach 2001–2004 operatorzy jednostki stanowili część polskiego kontyngentu w Afganistanie

- JW Komandosów⁷,
- JW FORMOZA⁸,
- JW Nil⁹,
- JW Agat¹⁰,

(baza lotnicza Bagram),

- w 2002 r. oddział wodny jednostki brał udział w morskich operacjach specjalnych w Zatoce Perskiej (kontrola przestrzegania embarga nałożonego na Irak),
- w latach 2003–2004 jednostka uczestniczyła w operacji „Iraqi Freedom” (zdobycie terminalu naftowego KAAOT, tamy Mukaran) oraz w operacjach wymierzonych w ugrupowania rebelianckie,
- od 2007 r. GROM bierze udział w operacjach w Afganistanie.

Zob. http://www.special-ops.pl/leksykon/id135_jednostka-wojskowa-grom [dostęp: 11 VII 2015].

⁷ Wojskowa jednostka specjalna sformowana w 1961 r. jako 26 Batalion Rozpoznawczy podlegający 6 Pomorskiej Dywizji Powietrzno-Desantowej, przeznaczony do wykonywania zadań specjalnych (rozpoznawczych i dywersyjnych) na głębokich tyłach przeciwnika. Od 1964 r. przemianowany na 1 Batalion Szturmowy, wyłączony ze struktur 6 Dywizji i przeniesiony do Dziwnowa; tam w dalszym ciągu szkolony do prowadzenia działań specjalnych na korzyść frontu, na głębokość powyżej 300 kilometrów w ugrupowaniu przeciwnika. Od 1986 r. stacjonuje w Lublińcu. W 1993 r. rozwinięty do etatu pułku i przemianowany na 1 Pułk Specjalny, noszący od 1995 r. wyróżniający element nazwy – „Komandosów”. W 2007 r. jednostkę podporządkowano Dowództwu Wojsk Specjalnych. Do jej zadań należy prowadzenie operacji specjalnych w warunkach pokojowych, w sytuacjach kryzysowych i w czasie wojny, w tym rozpoznania specjalnego, akcji bezpośrednich, działań niekonwencjonalnych oraz wsparcia militarnego. Może także wykonywać innego rodzaju operacje, w tym związane ze zwalczaniem terroryzmu. Zob. http://www.special-ops.pl/leksykon/id136_jednostka-wojskowa-komandosow [dostęp: 11 VII 2015].

⁸ Morska jednostka specjalna utworzona w 1975 r. w wyniku prac badawczych zespołu kierowanego przez kmdr. ppor. Józefa Rembisza. Początkowo funkcjonowała jako Wydział Działań Specjalnych (oficjalnie Wydział Płetwonurków) 3 Flotylli Okrętów, od 1990 r. przeniesiona do Grupy Okrętów Hydrograficznych (później Grupy Okrętów Rozpoznawczych) 3 Flotylli pod nazwą Grupy Specjalne Płetwonurków. Od 2007 r. jednostka funkcjonuje pod obecną nazwą, a w 2008 r. wyłączono ją ze struktur Marynarki Wojennej i podporządkowano Dowództwu Wojsk Specjalnych. Nazwa jednostki pochodzi od nieoficjalnej nazwy miejsca jej stacjonowania – torpedowni w Gdyni. FORMOZA początkowo wykonywała zadania typowe dla płetwonurków bojowych, szczególnie prowadziła rozpoznanie wybrzeży na potrzeby sił desantu morskiego, ataki spod wody na wrocie okręty, statki, infrastrukturę portową i inne obiekty brzegowe, w tym hydrotechniczne. W latach 2000–2001 oraz 2002–2003 jej operatorzy brali udział w działaniach abordażowych w Zatoce Perskiej, a od 2008 r. – w składzie polskiego zgrupowania sił specjalnych w Afganistanie, prowadząc różnego rodzaju działania specjalne w ramach misji stabilizacyjnej. Zob. http://www.special-ops.pl/leksykon/id137_jednostka-wojskowa-formoza [dostęp: 11 VII 2015].

⁹ Powstała jako Jednostka Wsparcia Dowodzenia i Zabezpieczenia Wojsk Specjalnych. Oficjalnie powołana do życia 2 XII 2008 r., chociaż jej formowanie rozpoczęto w 2009 r. Większość kadry stanowią żołnierze, którzy wcześniej służyli w innych jednostkach Wojsk Specjalnych. Zajmuje się głównie realizacją zadań w zakresie wsparcia informacyjnego, dowodzeniem i zabezpieczeniem logistycznym operacji specjalnych prowadzonych przez Wojska Specjalne w kraju oraz poza jego granicami, w układzie narodowym i sojuszniczym. Jej główne obszary działań to:

- organizowanie i realizowanie przedsięwzięć związanych z systemem dowodzenia wojsk specjalnych,
- zabezpieczenie informacyjne operacji specjalnych przez wydzielenie elementów wsparcia dla zadaniowych zespołów bojowych oraz rodzajów wojsk specjalnych,
- zabezpieczenie systemu dowodzenia i kierowania rodzajów wojsk specjalnych w misjach i operacjach realizowanych w ramach kontyngentów i zobowiązań sojuszniczych,
- organizowanie systemu zabezpieczenia logistycznego na potrzeby funkcjonowania jednostek wojsk specjalnych oraz realizacji operacji specjalnych,
- zabezpieczenie finansowe i logistyczne jednostki oraz Dowództwa Wojsk Specjalnych,
- realizowanie zakupów na potrzeby Wojsk Specjalnych.

Zob. http://www.special-ops.pl/leksykon/id139_jednostka-wojskowa-nil [dostęp: 11 VII 2015].

¹⁰ Jednostka specjalna wchodząca w skład Dowództwa Wojsk Specjalnych. Utworzona 1 lipca 2011 r. na bazie Oddziału Specjalnego Żandarmerii Wojskowej w Gliwicach. Pierwszym dowódcą jednostki został wieloletni oficer JW GROM płk Sławomir Berdychowski. Agat jest jednostką o charakterze powietrznodesantowym, przeznaczoną do realizacji zadań zapewniających wsparcie bojowe operacji specjalnych prowadzonych przez Wojska Specjalne, a także do wykonywania akcji bezpośrednich na wskazane cele na tyłach

- 7 Eskadra Działań Specjalnych¹¹.

W dniu 31 grudnia 2009 r. Dowództwo Wojsk Specjalnych osiągnęło gotowość bojową, którą należy rozumieć jako zdolność do dowodzenia narodowymi operacjami specjalnymi w ramach połączonej operacji obronnej zintegrowanych sił zbrojnych państwa lub samodzielnego wsparcia struktur państwowych oraz społeczeństwa w sytuacji kryzysowej. Zdolność do planowania i kierowania sojuszniczymi operacjami specjalnymi¹² osiągnięta przez DWS była istotnym elementem w środowisku wojsk specjalnych, ponieważ w tamtym czasie (tj. w roku 2010) mogło się nią pochwalić tylko sześć państw na świecie (USA, Wielka Brytania, Francja, Turcja, Hiszpania i Włochy).

Polska (jako siódme państwo) stała się pierwszym i jedynym państwem w Europie Środkowo-Wschodniej mogącym zadeklarować zarówno takie zdolności, jak i status państwa ramowego, a przez to jednocześnie stać się niekwestionowanym liderem w dziedzinie wojsk specjalnych w naszym regionie Europy. Dowództwo Wojsk Specjalnych odpowiadało także za politykę szkoleniową, kadrową oraz wyposażenie sił specjalnych. Dodatkowo wprowadzało oraz upowszechniało procedury pozwalające na współpracę ze służbami innych resortów siłowych, takimi jak Policja, Straż Graniczna, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Żandarmeria Wojskowa.

W ramach reformy struktur kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP 31 grudnia 2013 r. zostały rozformowane dowództwa Rodzajów Sił Zbrojnych, w tym Dowództwo Wojsk Specjalnych. Pięć jednostek specjalnych, które mu podlegały, wraz z kilkudziesięcioma innymi jednostkami i instytucjami wojskowymi zostało bezpośrednio podporządkowanych Dowódcy Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ), odpowiedzialnemu za dowodzenie nimi w czasie pokoju i kryzysu oraz za ich szkolenie i wyposażenie¹³.

W nowym Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych utworzono sześć inspektoratów, w tym Inspektorat Wojsk Specjalnych (IWS). Jego rolą było przygotowywanie i prowadzenie szkoleń z dowództwami, sztabami i wojskami, realizacja zadań wynikających z pełnienia funkcji gestora uzbrojenia i sprzętu wojskowego w Wojskach Specjalnych oraz przygotowywanie sił i środków Wojsk Specjalnych do działań bojowych.

Inspektorat Wojsk Specjalnych nie sprawował żadnych funkcji dowódczych wobec poszczególnych jednostek Wojsk Specjalnych¹⁴.

Kolejne zmiany nastąpiły już 1 stycznia 2014 r., kiedy to Dowództwo Wojsk Specjalnych zostało przekształcone w Dowództwo Sił Specjalnych (DSSpec.) podporządkowane Dowództwu Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ).

---

i w ugrupowaniu przeciwnika. Ponadto jest przygotowywana do prowadzenia operacji przeciwterrorystycznych, przeciwpartyzanckich i ochrony infrastruktury krytycznej. W jej strukturze są zespoły szturmowe, pododdziały wsparcia przeciwpancernego, przeciwlotniczego, artyleryjskiego, naprowadzania lotnictwa i ognia artylerii. Zob. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id314.jednostka-wojskowa-agat> [dostęp: 11 VII 2015].

¹¹ 7 Eskadrę Działań Specjalnych sformowano w 2010 r. w związku z zapotrzebowaniem na jednostkę lotniczą dla wsparcia Wojsk Specjalnych. Do jej głównych zadań należy ochrona działań jednostek Wojsk Specjalnych w kraju i za granicą. Jej piloci są szkoleni do wykonywania lotów nocnych z użyciem noktowizji – wynika to z charakteru działań jednostek specjalnych. Większość żołnierzy eskadry ma duże doświadczenie bojowe zdobyte na misjach poza granicami kraju, np. w Iraku i Afganistanie. Zob. http://www.jednostki-wojskowe.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=847&Itemid=27 [dostęp: 11 VII 2015].

¹² „Special OPS Extra. Wydanie Specjalne” 2013, nr 2, s. 12.

¹³ „Special OPS Extra. Wydanie Specjalne” 2014, nr 1, s. 13.

¹⁴ Tamże.

Dowództwo Sił Specjalnych miało być w założeniu jednostką organizacyjną odpowiedzialną za dowodzenie jednostkami Wojsk Specjalnych. Miało brać udział w określaniu zarówno kierunku rozwoju tych Wojsk, jak i w planowaniu ich wykorzystania oraz w przygotowywaniu sił i środków do działań bojowych i sytuacji kryzysowych. Na czas prowadzenia operacji wydzielone pododdziały Wojsk Specjalnych wraz ze swym dowództwem podlegały Dowództwu Operacyjnemu Rodzajów Sił Zbrojnych (DO RSZ)¹⁵. Takie rozwiązanie dawało szansę zachowania autonomii Wojsk Specjalnych (mimo rozwiązania DWS), a przede wszystkim pozwalało na dalsze pełnienie funkcji *force user – force provider*, która stanowiła podstawę ich działania. Do zadań DSSpec. należało narodowe certyfikowanie elementów wydzielanych do sił NATO i UE, weryfikowanie gotowości sił i środków drużyn bojowych, a także ich ewentualne wydzielanie do struktur sojuszniczych i międzynarodowych.

Niestety, w tym kształcie reforma przetrwała zaledwie dziesięć dni. Zupełnie nieoczekiwanie DSSpec. zostało zlikwidowane, a w jego miejsce powołano Centrum Operacji Specjalnych – Dowództwo Komponentu Wojsk Specjalnych (COS-DKWS), które podlegało Dowództwu Operacyjnemu Rodzajów Sił Zbrojnych, a nie Dowództwu Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych.

W 2015 r. MON rozpoczęło prace legislacyjne i organizacyjne mające na celu „korektę reformy” wprowadzonej rok wcześniej.

W dniu 16 lipca 2015 r.¹⁶ Centrum Operacji Specjalnych – Dowództwo Komponentu Wojsk Specjalnych zostało podporządkowane bezpośrednio Dowódcy Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych. COS-DKWS od chwili powstania, czyli od 10 stycznia 2014 r., podlegało Dowódcy Operacyjnemu Rodzajów Sił Zbrojnych. Kolejną zmianą wynikającą ze wspomnianej wyżej reorganizacji było przeformowanie COS-DKWS w Dowództwo Komponentu Wojsk Specjalnych (DKWS) oraz przekazanie mu w bezpośrednią podległość wszystkich pięciu jednostek Wojsk Specjalnych.

Dowództwu podlegają wszystkie wyżej wymienione jednostki Wojsk Specjalnych. Personel DKWS stanowi trzon Sojuszniczego Dowództwa Komponentu Operacji Specjalnych (Special Operations Component Command, SOCC) Sił Odpowiedzi NATO (NATO Response Force, NRF). Swój pierwszy bojowy dyżur w ramach Sił Odpowiedzi NATO (SON) DKWS pełniło w 2015 r.¹⁷

Obecnie (2016 r.) to Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych jest przełożonym Dowódcy Komponentu Wojsk Specjalnych, który z kolei dowodzi jednostkami specjalnymi¹⁸. Dowództwo Komponentu Wojsk Specjalnych odgrywa podwójną rolę (ang. *double hatted*), czyli przygotowuje wojska do ich wykorzystania i dowodzi nimi (tożsamość funkcji *force provider – force user*). Szkolenie jednostek Wojsk Specjalnych jest zatem podporządkowane planom przygotowanym przez Sztab Generalny Wojska Polskiego i Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych¹⁹. W strukturze Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ) znajduje się Inspektorat Wojsk Specjalnych (IWS), który jest komórką wewnętrzną DG RSZ.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Zob. <http://do.wp.mil.pl/artykuly/aktualnosci/2015-07-17-cos-dkws-przekazane-w-podporzadkowanie-dg-rsz/> [dostęp: 17 VII 2015].

¹⁷ <http://wojskaspecjalne.wp.mil.pl/pl/42.html> [dostęp: 13 VII 2016].

¹⁸ <http://dgrsz.mon.gov.pl/aktualnosci/artikul/najnowsze/2015-07-17-zmiana-w-dowodzeniu-wojskami-specjalnymi/> [dostęp: 24 VIII 2015].

¹⁹ <http://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,4,9242,z-zycia-wojska,zmiana-w-dowodzeniu-wojskami-specjalnymi> [dostęp: 19 VII 2015].

W dokumencie Ministerstwa Obrony Narodowej – *Wizja Sił Zbrojnych RP 2030*²⁰ – zostały określone zadania i działania wszystkich rodzajów sił zbrojnych RP. Planuje się, że Wojska Specjalne będą zajmowały coraz wyższą pozycję w strukturze organizacyjnej tych sił. Mają stać się formacjami o najwyższym stopniu gotowości bojowej, dostępności oraz poziomie wyszkolenia. Nadal będą prowadzić operacje specjalne na lądzie, morzu i w powietrzu, zarówno samodzielnie, jak i wspólnie z innymi rodzajami sił zbrojnych. W dalszym ciągu też będą realizowały zadania w zakresie dokonywania precyzyjnych uderzeń na newralgiczne obiekty i osoby o znaczeniu strategicznym oraz ratowania zakładników, obezwładniania sieci transmisji danych i urządzeń informatycznych, a także zapobiegania zakłóceniom spójności systemów obronnych.

Rozwój sił specjalnych

Planowanie rozwoju²¹ sił specjalnych sprowadza się do uwzględnienia podstawowych elementów, które są wspólne dla wszystkich dowództw specjalnych (zarówno w kraju, jak i za granicą). Można do nich zaliczyć:

- utrzymywanie strat własnych na niskim poziomie z zachowaniem zdolności bojowej podczas operacji na terytorium wroga,
- podniesienie zdolności do ograniczania wpływów nieprzyjaciela wśród ludności cywilnej na obszarze działań,
- mobilność działań w skrajnie trudnych warunkach przez podnoszenie umiejętności prowadzenia operacji bojowych na lądzie, morzu i w powietrzu (wszędzie tam, gdzie wojska konwencjonalne z różnych przyczyn nie mogą prowadzić operacji),
- werbowanie żołnierzy sił specjalnych oraz rozwijanie u nich zdolności przywódczych, w tym bardziej efektywna rekrutacja, selekcja i szkolenie, a także oferowanie atrakcyjnych perspektyw członkom kadry dowódczej tych sił,
- skuteczniejsze wykorzystywanie technologii informacyjnych, które mogą być stosowane do realizacji różnych zadań specjalnych,
- udoskonalanie struktur organizacyjnych jednostek specjalnych w celu poprawy ich współdziałania z regularnymi formacjami wojskowymi, a także krajowymi i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się problemami bezpieczeństwa,
- wykorzystywanie na jeszcze większą skalę urządzeń satelitarnych i bezzałogowych statków latających w celu usprawnienia działań wywiadowczych,
- efektywniejsze wykorzystywanie najnowszych zdobyczy techniki potrzebnych do prowadzenia dalekiego rozpoznania i precyzyjniejszej oceny warunków prowadzenia akcji bojowych,
- rozwój broni o wszechstronnym zastosowaniu.

Jednostki specjalne mogą być wykorzystywane w bardzo szerokim zakresie, poczynając od prowadzenia działań o znaczeniu strategicznym, aż po działania taktyczne zmierzające do osiągnięcia określonych celów (politycznych, ekonomicznych, wojskowych oraz psychologicznych), zarówno w konfliktach na wielką skalę, jak i (szczególnie) w operacjach „chirurgicznych”, wymagających precyzji. Do ich zadań należy również reagowanie w sytuacjach kryzysowych, w tym niesienie pomocy humanitarnej.

²⁰ Dokument dostępny m.in. na: http://www.znp.wat.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=74:wizja-si-zbrojnych-rp-2030&catid=12:strategie&Itemid=18 [dostęp: 19 VII 2015].

²¹ A. Stilwell, *Jednostki specjalne w akcji. Afganistan, Afryka, Bałkany, Irak, Ameryka Południowa*, Warszawa 2009, s. 170.

Sytuacje kryzysowe, w których jednostki specjalne muszą reagować błyskawicznie, to np. porwania obywateli poza granicami państwa, zagrożenie bezpieczeństwa placówek dyplomatycznych lub konieczność ewakuacji obywateli z niestabilnych obszarów geograficznych. Tego typu jednostki mają niezwykłą zdolność do szybkiego rozwinięcia i osiągnięcia gotowości do działania w zmieniającym się środowisku walki na lądzie, morzu i w powietrzu. A to sprawia, że w dobie dość realnego zagrożenia atakiem terrorystycznym i lokalnych kryzysów jednostki specjalne odgrywają rolę najważniejszą. Wojska konwencjonalne natomiast zapewniają im wsparcie i wykonują zadania uzupełniające lub wspomagające.

Jednostki specjalne można podzielić na:

- lądowe oddziały specjalne,
- jednostki antyterrorystyczne,
- morskie oddziały specjalne,
- powietrzne oddziały specjalne²².

Jednostki specjalne, jak już wspomniano, są powoływane do wykonywania specyficznych zadań z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego oraz międzynarodowego danego państwa. Z tego względu muszą być usystematyzowane. Zadania takich jednostek, jak np. GROM, Navy SEAL, Delta Force lub SAS są bardzo szerokie (z uwagi na ich mobilność, charakter i sfery działania). Jednak nawet wśród nich można wskazać takie, które zajmują się tylko i wyłącznie operacjami związanymi z realizacją zadań antyterrorystycznych i kontrterrorystycznych (tj. fizycznym zwalczaniem terroryzmu).

Wśród jednostek specjalnych wyróżniamy też takie, które są wyspecjalizowane w ratowaniu zakładników (HRF²³ – ang. *hostage rescue force*). Taką jednostką od początku swojego istnienia jest JW GROM. Jako jednostka wyspecjalizowana m.in. w prowadzeniu działań antyterrorystycznych wkracza do akcji w odpowiedzi na zamach terrorystyczny bądź w przypadkach, gdy formacje policyjne nie dysponują wystarczającymi środkami i wiedzą.

Co przesądza o tym, że jeden oddział jest specjalny, a inny nie? O „specjalności” decydują takie elementy, jak elitarność, przygotowanie do działań niekonwencjonalnych w czasie reżimowym, a także specjalistyczne wyposażenie i uzbrojenie oraz – co najważniejsze – odpowiednie wykształcenie.

(...) weteran setek operacji Special Forces wcześniej zdał sobie sprawę z potrzeby istnienia elitarniej, mobilnej, świetnie wyszkolonej jednostki do zwalczania terroryzmu, do przeprowadzenia chirurgicznych operacji za liniami wroga, do zbierania danych wywiadowczych i dostarczania niekonwencjonalnych możliwości w scenariuszach konfliktów o małej intensywności. Jednostka, którą wymyślił i stworzył do tych zadań, została nazwana SFOD-D, czyli 1st Special Forces Operational Detachment – Delta, a częściej nazywana się ją Delta Force²⁴.

²² M. Ryan, C. Mann, A. Stilwell, *Encyklopedia oddziałów specjalnych*, Warszawa 2003, s. 7–8.

²³ Jednostki przeznaczone do wykorzystania w złożonych i niebezpiecznych operacjach uwalniania zakładników przetrzymywanych w każdym możliwym miejscu. Tego typu jednostki wykonują akcje ratunkowe w budynkach, autobusach, wieżowcach, samolotach, platformach wiertniczych, pociągach, na statkach i innych potencjalnych miejscach ataku terrorystycznego z udziałem zakładników. Głównym celem szkolenia jednostek HRF jest ratowanie zakładników. Zob. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id245,hostage-rescue-force-jednostka-ratowania-zakladnikow-hrf> [dostęp: 9 VII 2015].

²⁴ R. Marcinko, *Komandos*, Kraków 2012, s. 295.

Powyższe słowa są wspomnieniami komandora R. Marcinki²⁵, twórcy legendarnego Seal Team Six. Przywołuje w nich płk. C. Beckwitha²⁶ – twórcę elitarniej jednostki wzorowanej na angielskim SAS. Właśnie takie elementy, jak świetne wykształcenie, *chirurgiczne cięcia* oraz *niekonwencjonalne scenariusze* decydują o „specjalności” tego typu oddziałów. JW GROM jest właśnie polskim odpowiednikiem amerykańskiej Delty²⁷ lub DEVGRU, wkraczającej do akcji wtedy, gdy gdziekolwiek na świecie zostaje zagrożone życie rodaków.

Mianem jednostki kontrterrorystycznej można określić jednostki specjalne zarówno wojskowe, jak i policyjne, przeznaczone, wyszkolone oraz wyposażone do prowadzenia działań związanych z ratowaniem zakładników, odbijaniem obiektów stałych i środków transportu zajętych przez wrogie siły.

Oddział odpowiadający za działania antyterrorystyczne w 22 brytyjskim pułku SAS (najsłynniejszej formacji specjalnej świata, na której wzór powstało wiele jednostek specjalnych; aż do 5 maja 1980 r., kiedy to operatorzy SAS odbili irańską ambasadę w Londynie, oddział był okryty głęboką tajemnicą²⁸) to Special Projects Team²⁹ (SPT), który jest zdolny do natychmiastowego podjęcia działań w razie ataku terrorystów, bez względu na miejsce jego przeprowadzenia³⁰. W Navy SEAL oddziałem odpowiedzialnym za zwalczanie terroryzmu jest DEVGRU (Naval Special Warfare Development Group, w wolnym tłumaczeniu: Grupa Rozwoju Morskich Działań Specjalnych). Uchodzi ona za odpowiednik Delta Force w Marynarce Wojennej Stanów Zjednoczonych. Stacjonuje w Little Creek w Wirginii. DEVGRU powołano w latach 90. XX w., po rozwiązaniu Team Six specjalizującego się w działaniach antyterrorystycznych³¹. Z informacji zamieszczonych w sieci można wnioskować, że DEVGRU zmieniła swoją nazwę, jednak nie pojawiła się ona jeszcze w powszechnym obiegu.

Wszystkie amerykańskie jednostki specjalne zajmujące się zwalczaniem terroryzmu, takie jak Delta Force (Army Compartmented Elements, ACE – nazewnictwo jednostek specjalnych, jak w przypadku Delty, ulega z biegiem lat zmianom; na szczęście

---

²⁵ Richard „Dick” Marcinko – emerytowany komandor porucznik United States Navy oraz były operator Navy SEAL. Był pierwszym dowódcą oddziałów SEAL Team Six oraz Red Cell. Po odejściu z marynarki wojennej został pisarzem, gospodarzem radiowych talk-show, konsultantem militarnym oraz mówcą motywacyjnym. W środowisku komandosów SEAL jest postacią kontrowersyjną – chwaloną za utworzenie elitarnego SEAL Team Six, ale krytykowaną za traktowanie z pogardą żołnierzy spoza jednostki i wychowywanie w tym duchu swoich podwładnych. Został skazany za przywłaszczenie państwowych pieniędzy i malwersacje finansowe przy tworzeniu SEAL Team Six. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Richard_Marcinko [dostęp: 1 VIII 2015].

²⁶ Charles Beckwith służył w wojsku od 1952 do 1981 r. Oddelegowany w listopadzie 1977 r. do utworzenia 1st Special Forces Operational Detachment-Delta (Airborne), zwanej Delta Force – elitarniej jednostki specjalnej, uważanej obecnie za jedną z najlepszych tego rodzaju jednostek na świecie. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Charles_Beckwith [dostęp: 1 VIII 2015].

²⁷ Delta Force – (1st Special Forces Operational Detachment-Delta (Airborne) – 1st SFOD-D (A) – Operacyjny Oddział Sił Specjalnych armii Stanów Zjednoczonych); amerykańska jednostka specjalna, utworzona w 1977 r. przez pułkownika Charlesa Beckwitha, wzorowana na brytyjskiej Special Air Service – SAS; pułkownik Beckwith brał udział w programie wymiany oficerów z brytyjską jednostką specjalną. Jest częścią Połączonego Dowództwa Operacji Specjalnych. Stacjonuje w Fort Bragg w Karolinie Północnej. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Delta_Force [dostęp: 1 VII 2015].

²⁸ J. Rybak, *GROM.PL Tajne operacje w Afganistanie, Zatoce Perskiej i Iraku*, Warszawa 2005, s. 199.

²⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Special_Air_Service [dostęp: 18 XI 2013].

³⁰ W. Stankiewicz, *Współczesne jednostki antyterrorystyczne na przykładzie Special Air Service*, „Kwartalnik Bellona” 2013, nr 1, s. 166. Zob. http://mon.gov.pl/z/pliki/dokumenty/rozne/2013/09/kb_marzec_2013.pdf [dostęp: 4 XI 2013].

³¹ J. Rybak, *GROM.PL.2. Tajne operacje polskich sił specjalnych*, Warszawa 2009, s. 296.

charakter wykonywanych zadań i poziom wyszkolenia operatorów niezmiennie pozostają na odpowiednio wysokim poziomie³²), DEVGRU, 24 STS³³, 160th Special Operations Aviation Regiment³⁴ czy Intelligence Support Activity (ISA)³⁵ są podporządkowane specjalnemu dowództwu – USSOCOM, czyli Amerykańskiemu Dowództwu Sił Specjalnych, które podlega bezpośrednio Sekretarzowi Obrony.

Spektrum operacji specjalnych

Udział w operacjach specjalnych to najwyższy stopień wtajemniczenia w żołnierskim rzemiośle. Do przeprowadzania takich operacji są przygotowane tylko nieliczne jednostki wojskowe. Spośród wszystkich jednostek wchodzących w skład współczesnych armii siły specjalne lub też jednostki służące do prowadzenia operacji specjalnych najbardziej przypominają oddziały utworzone do prowadzenia wojen typowych dla okresu przedindustrialnego. W ich szkoleniu kładzie się nacisk na siłę fizyczną, zgranie oddziału (wytworzenie silnych więzi emocjonalnych łączących żołnierzy) oraz nadzwyczajną sprawność w wojskowym rzemiośle³⁶.

Do działań specjalnych wykonywanych przez operatorów³⁷ jednostek specjalnych funkcjonujących w dowództwach sił specjalnych należą³⁸:

- **MOOTW** (*Military Operations Other Than War*) – reagowanie kryzysowe, prowadzenie operacji wojskowych innych niż wojna, w tym tzw. Non-Combatment Evacuation – sprawne, bezpieczne i szybkie ewakuowanie obywateli z rejonów objętych walkami i niepokojami społecznymi,
- **HR** (*Hostage Rescue*) – odbijanie zakładników,
- **CT** (*Counterterrorism*) – kontrterroryzm, czyli fizyczne zwalczanie terroryzmu,
- **PR** (*Personel Recovery*) – ewakuacja personelu z terenów ambasad i konsulatów zagrożonych działaniami. Do tej kategorii należy m.in. CSAR (*Combat Search and Rescue*),
- **CSAR** (*Combat Search and Rescue*) – prowadzenie bojowych akcji ratowniczo-poszukiwawczych, np. ewakuacja lotników zestrzelonych nad terytorium przeciwnika,
- **SR** (*Special Reconnaissance*) – rozpoznanie specjalne. Jest to m.in. zdobywanie wszelkich informacji istotnych z militarnego punktu widzenia na terenie przeciwnika, począwszy od badania nastrojów społecznych po lokalizowanie zgrupowań wojsk przeciwnika,
- **DA** (*Direct Action*) – akcje bezpośrednie, czyli: przygotowywanie zasadzek; zdobywanie i niszczenie wskazanych obiektów lub pojazdów przenoszących broń; sabotaż na lotniskach i w portach przeciwnika; likwidacja stanowisk dowodze-

³² <http://www.military.com/special-operations/delta-force.html> [dostęp: 11 VII 2015].

³³ https://en.wikipedia.org/wiki/24th_Special_Tactics_Squadron oraz http://jinker.org/tf20/?page_id=103 [dostęp: 11 VII 2015].

³⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/160th_Special_Operations_Aviation_Regiment_%28Airborne%29 [dostęp: 11 VII 2015].

³⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Intelligence_Support_Activity, a także <http://www.specwarnet.net/american/isa.htm> [dostęp: 11 VII 2015].

³⁶ H. Królikowski, *Wojskowa Formacja Specjalna GROM im. Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej 1990–2000*, Gdańsk 2001, s. 9.

³⁷ E. Haney, *Delta Force*, Zielonka 2010, s. 107.

³⁸ http://pl.wikipedia.org/wiki/Jednostka_Wojskowa_GROM [dostęp: 9 XI 2013].

nia, węzłów komunikacyjnych, łączności i energetycznych; prowadzenie akcji dywersyjnych paraliżujących poczynania przeciwnika (m.in. minowanie terenu, wywoływanie paniki). Akcje bezpośrednie w porównaniu z działaniami konwencjonalnymi przewyższają je poziomem ryzyka fizycznego i politycznego, techniką wykorzystywaną podczas akcji oraz poziomem weryfikacji oraz precyzji użycia siły do osiągnięcia wyznaczonych celów. DA charakteryzują poszczególne zadania³⁹:

- **rajdy, zasadzki i bezpośrednie ataki** – są elementami operacji, które czasami pozostają poza możliwościami prowadzenia operacji przez komponenty sił konwencjonalnych. Takie operacje zazwyczaj obejmują ataki na cele krytyczne, zniszczenie linii komunikacyjnych wykorzystywanych przez wroga strony lub innych systemów będących celami, pojmanie wyznaczonego personelu lub przejęcie materiałów oraz zajęcie, zniszczenie albo neutralizację urządzeń bądź możliwości przeciwnika;
- **ataki z dużych odległości** (*Standoff Attacks*) – polegają na atakowaniu za pomocą systemów uzbrojenia lub operacji informacyjnych. W tym celu wykorzystuje się broń precyzyjną dalekiego zasięgu, która może być prowadzona przez platformy albo oddziały powietrzne, morskie lub lądowe. Ataki z dużych odległości są przeprowadzane wtedy, gdy cele mogą być wystarczająco uszkodzone lub zniszczone bez zaangażowania sił walczących bezpośrednio. Mogą być dokonywane jako działania samodzielne⁴⁰;
- **naprowadzanie uderzeń lotnictwa** (*Terminal Attack Control, TAC*) oraz **operacje naprowadzania lotnictwa** (*Terminal Guidance Operations, TGO*) – to działania zmierzające do identyfikacji i precyzyjnego raportowania lokalizacji celów, aby skutecznie wykorzystać przeciw nim uzbrojenie z wykorzystaniem GPS, wskaźników laserowych, urządzeń sygnalizacyjnych lub innych środków prowadzenia bądź naprowadzania uderzeń lotnictwa oraz naprowadzania lotnictwa. Naprowadzanie uderzeń lotnictwa obejmuje kontrolę manewru i zgodę na użycie uzbrojenia przez atakujący samolot. Operacje naprowadzania lotnictwa obejmują każdą komunikację elektroniczną, mechaniczną, głosową lub wizualną, która dostarcza podchodzącemu samolotowi lub uzbrojeniu dodatkowych informacji dotyczących określonej lokalizacji lub celu. Terminal Attack Control różni się od Terminal Guidance Operations tym, że pierwsza opcja obejmuje uprawnienia do wydania zgody na użycie uzbrojenia przez samolot, druga opcja zaś takich uprawnień nie obejmuje. Dlatego TAC wymaga wykorzystania osób wykwalifikowanych – kontrolerów naprowadzania uderzeń połączonych (ang. *joint terminal attack controllers*), a TGO – nie;
- **operacje odzyskiwania** (ewakuacji) – polegają na zlokalizowaniu, odnalezieniu, zidentyfikowaniu, uratowaniu i ewakuowaniu personelu, wrażliwego wyposażenia lub innych rzeczy, krytycznych dla bezpieczeństwa narodowego. Misje sił specjalnych w zakresie odzyskiwania (ewakuacji) charakteryzują się ich szczegółowym planowaniem oraz gruntownymi analizami wywiadowczymi. W tych operacjach wykorzystuje się niekonwencjonalną taktykę i technikę, tajne poszukiwania, możliwe wsparcie tubylcze i częste użycie lądowych elementów bojowych;

³⁹ <http://www.formacjasgo.pl/portfolio-view/akcje-bezposrednie-da-rodzaje-i-charakter/> [dostęp: 28 IV 2014].

⁴⁰ <https://specjalsi.wordpress.com/2013/08/22/leksykon-specjalsow-akcje-bezposrednie/> [dostęp: 3 VII 2016].

- **operacje precyzyjnego zniszczenia** – to operacje, w których skutki (zniszczenia) muszą być zminimalizowane. Wymagają użycia wyrafinowanej broni i (lub) kontrolowanej detonacji określonej ilości materiałów wybuchowych umieszczonych we właściwych miejscach, aby osiągnąć cele misji. Operacje precyzyjnego zniszczenia mogą być prowadzone wtedy, gdy precyzyjna amunicja kierowana nie gwarantuje sukcesu w pierwszym uderzeniu lub kiedy „zawartość” obiektu musi być zniszczona bez uszkodzenia samego obiektu;
- **operacje przeciw celom powierzchniowym** (*Anti-Surface Operations*) – to operacje przeciwko morskim celom powierzchniowym przeciwnika. Obejmują m.in.: inspekcję, abordaż, przeszukanie i zajęcie, które są pokładowymi operacjami abordażu i zajęcia współpracujących, niewspółpracujących lub wrogich wykrytych obiektów budzących zainteresowanie,
- **MS** (*Military Support*) – wsparcie militarne, szkolenie wojsk sojusznicznych w czasie pokoju,
- **UW** (*Unconventional Warfare*) – działania niekonwencjonalne, czyli m.in. przenikanie do okrążonych oddziałów, prowadzenie walki partyzanckiej, działań przeciwdywersyjnych i działań nieregularnych.

Aby móc realizować i doskonalić przeprowadzanie wyżej wskazanych operacji, jednostki specjalne tworzą system szkolenia operatorów oparty na prowadzeniu trzech głównych rodzajów działań:

- przeciwterrorystycznych działań lądowych (**taktyka czarna**), do których należą: uwalnianie zakładników z obiektów stałych (domy, wieżowce) i pojazdów (samochody, samoloty, pociągi), ochrona VIP-ów i obiektów, zabezpieczanie działań i operacji innych służb wojskowych i pozamilitarnych. Taktyka czarna to zakres wiedzy dotyczący walki z przeciwnikiem znajdującym się w budynkach, miastach, pojazdach, pociągach, samolotach i innych obiektach⁴¹,
- działań specjalnych (**taktyka zielona**) – tj. działań prowadzonych w terenie nieurbanizowanym. Ich zasadniczymi elementami są: patrolowanie, obserwacja, organizowanie zasadzek i inne metody działań ofensywnych. Taktyka zielona jest stosowana zarówno podczas konwencjonalnego konfliktu zbrojnego oraz działań partyzanckich i przeciwpartyzanckich, jak i w sytuacjach szczególnych – np. podczas realizacji działań policyjnych. Może być wykorzystywana przez grupy rozpoznawcze, dywersyjne oraz grupy prowadzące inne działania. Jej zasadniczymi elementami są działania patrolowe i ofensywne (zasadka, napad), jak również prowadzenie obserwacji i nasłuchu. Tego rodzaju czynności operacyjne mogą być długotrwałe i wymagać szczególnej troski o kamuflowanie obecności grupy specjalnej oraz ochrony jej funkcjonowania w obcym terenie⁴²,
- morskich działań przeciwterrorystycznych⁴³ (**taktyka niebieska**), czyli: zwalczaniu terroryzmu na styku ląd–morze, również na obiektach pływających i platformach; działań na wodzie i pod wodą⁴⁴, a także stosowaniu technik przerzutu grup

⁴¹ http://www.specops.pl/vortal/taktyka_czarna/czarna_main.htm [dostęp: 24 VII 2016].

⁴² <http://www.special-ops.pl/leksykon/id127,zielona-taktyka> [dostęp: 24 VII 2016].

⁴³ K.K. Soyka, K. Kotowski, *Cel za horyzontem. Opowieść snajpera GROM-u*, Wołowiec 2015, s. 105.

⁴⁴ M. Łukaszewicz, *Plk Roman Polko. Gromowładny*, Kraków 2005, s. 97.

specjalnych przez wody (łodziemi, kajakami, pojazdami podwodnymi); działań na obiektach pływających i nadbrzeżnych; prowadzeniu rozpoznania wybrzeży i morskich operacji anty- i kontrterrorystycznych⁴⁵.

Na przykład wszyscy operatorzy JW GROM przechodzą szkolenie CQB⁴⁶, spadochronowe, współpracy ze śmigłowcami, wykorzystania technik linowych, górskie oraz w zakresie *Personal Security Detail*⁴⁷ w strefach wojennych. Biorą także udział w szkoleniach specjalistycznych, takich jak spadochronowe HALO/HAHO⁴⁸, łącznościowe, snajperskie, pirotechniczne, medyczne, pletwonurka bojowego, JTAC⁴⁹ itp. Spędzają też wiele godzin na nieustannym treningu poprawiającym sprawność fizyczną⁵⁰, umiejętności strzeleckie i taktyczne. Co najważniejsze, tak jak w Delta Force, w JW GROM podczas ćwiczeń używa się ostrej amunicji oraz materiałów wybuchowych⁵¹.

⁴⁵ <http://www.special-ops.pl/leksykon/id97,niebieska-taktyka> [dostęp: 24 VII 2016].

⁴⁶ Walka w przestrzeniach zamkniętych (walka na małej odległości, walka bliska, walka w pomieszczeniach) to specjalna metoda walki stosowana przez odpowiednio wyposażone i wyszkolone jednostki wojskowe, pododdziały sił zbrojnych, pododdziały policyjne i innych organów ścigania. Służy do zdobywania pomieszczeń i walki wewnątrz nich. Nauczanie podstaw walki w krótkich dystansach prowadzi się też w konwencjonalnych jednostkach wojskowych. Jest to związane z coraz częstszym prowadzeniem walk w obszarach zabudowanych. Tego rodzaju działania taktyczne, zwane również z angielska *Close Quarters Combat* (CQC) lub *Close Quarters Battle* (CQB), to rodzaj walki, w którym (zazwyczaj) małe pododdziały (sekcje) zwalczają przeciwnika z broni indywidualnej w małej odległości, podejmując walkę wręcz lub walkę bronią, taką jak nóż szturmowy czy bagnet. W typowym scenariuszu walki w przestrzeniach zamkniętych atakujący napastnicy starają się zaskoczenia, bardzo szybko, gwałtownie zdobyć strukturę kontrolowaną przez obrońców, którzy zwykle nie mają łatwej możliwości wycofania się. Ponieważ przeciwnicy, zakładnicy (cywile) i żołnierze mogą być przemieszani, walka bliska wymaga szybkiego ataku i precyzyjnego stosowania ognia podczas boju. Operatorzy muszą umieć sprawnie posługiwać się bronią i mieć zdolność błyskawicznego podejmowania decyzji w celu uniknięcia lub ograniczenia ofiar od ognia. CQC jest zdefiniowana jako konflikt krótkotrwały o wysokiej intensywności, charakteryzujący się nagłym użyciem siły na małej odległości. Przy zdobywaniu obiektu żołnierze i funkcjonariusze stosujący walkę bliską posługują się metodami wejścia np. wybuchowymi oraz narzędziami do wyważania drzwi, odstrzeliwania zawiasów i zamków. W walce w przestrzeniach zamkniętych pomocne jest stosowanie noktowizji, granatów hukowo-błyskowych do oszłamiania przeciwnika i uzyskania nad nim przewagi. Polskimi instytucjami wyszkolonymi i stosującymi tę taktykę są głównie Wojska Specjalne, Samodzielne PAP KWP i BOA KGP. Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Walka_w_przestrzeniach_zamkni%C4%99tych [dostęp: 9 IV 2014].

⁴⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Security_detail [dostęp: 2 VII 2016].

⁴⁸ HALO i HAHO – akronimy z terminologii wojskowej, pochodzące z języka angielskiego, określające dostarczanie personelu i sprzętu przez zrzut na spadochronie (desantu) z dużej wysokości. Zrzuty wykonywane są przeważnie z samolotów transportowych lecących powyżej zasięgu pocisków obrony przeciwlotniczej. Metody te są znane jako *Military Free Fall* (MFF) (ang. *free fall* – ‘spadek swobodny’). HALO jest akronimem od *High Altitude-Low Opening*, co oznacza otwarcie spadochronu na niewielkiej wysokości. Obiekt zrzucany przelatuje szybko przez strefę rażenia, a w bezpiecznej odległości od ziemi jego pęd jest wyhamowywany otwarciem spadochronu. HAHO jest akronimem pochodzącym od angielskiego *High Altitude-High Opening*, co oznacza otwarcie spadochronu na znacznej wysokości, przeważnie na około 8 tys. metrów nad ziemią. Żołnierz wyposażony w kompas i inne środki nawigacji oraz spadochron umożliwiający sterowanie lotem ma za zadanie dotrzeć do wyznaczonej strefy lądowania, ewentualnie wykonując po drodze zadanie bojowe w rodzaju odpalenia pocisku kierowanego. Zob. <https://pl.wikipedia.org/wiki/HALO/HAHO> [dostęp: 9 IV 2014].

⁴⁹ JTAC (*Joint Terminal Attack Controller*) – osoba mająca status JTAC jest uznawana przez amerykański Departament Obrony jako zdolna i upoważniona do podejmowania decyzji o ostatecznym ataku na cel. Zob. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id302,jtac-joint-terminal-attack-controller> [dostęp: 27 IV 2014].

⁵⁰ *W jednostce nie organizuje się zajęć fizycznych i nigdy się tego nie robiło. O to trzeba dbać samemu, to jest w końcu narzędzie pracy. O tym się nawet nie powinno mówić. Za moimi plecami muszą mieć kogoś, na kim polegam i w pełni mi ufam. Kogoś, kto mnie nie zawiedzie.* Fragment wywiadu o JW GROM z płk. Krzysztofem Przepiórką [online], <https://www.facebook.com/GenPetelicki?filter=1> [dostęp: 28 IV 2014].

⁵¹ „Special OPS. Wydanie Specjalne” 2014, nr 1, s. 24.

Organizacja JW GROM w momencie jej powstania była wzorowana na strukturze brytyjskiego 22 pułku SAS oraz 1 Special Forces Operational Detachment – D (Delta Force). GROM najczęściej współpracuje właśnie z tymi jednostkami oraz z Navy Seal⁵².

Zadania JW GROM obejmują m.in.:

- zwalczanie działań terrorystów (uderzenia wyprzedzające lub będące odpowiedzią na zamach),
- prowadzenie bojowych akcji ratowniczo-poszukiwawczych,
- ewakuację osób postronnych z pola walki,
- rozpoznanie specjalne – zdobywanie na terenie przeciwnika wszelkich informacji istotnych z wojskowego punktu widzenia; wykrywanie, śledzenie i rozpoznawanie obiektów do przenoszenia broni masowego lub precyzyjnego rażenia, węzłów łączności, rozpoznania radioelektronicznego,
- realizację akcji bezpośrednich,
- wsparcie militarne – szkolenie sojuszników w czasie pokoju, doradztwo oraz wsparcie podczas kryzysu i wojny,
- działania niekonwencjonalne w zakresie przenikania do okrażonych oddziałów, przygotowywanie oddziałów partyzanckich, prowadzenie działań przeciwdywersyjnych⁵³.

Śłużby specjalne w obowiązującym systemie prawnym w Polsce

Po skrótowym omówieniu legislacji dotyczącej jednostek specjalnych oraz ich organizacji, a także zaprezentowaniu podejmowanych przez nie działań warto poruszyć problem umiejscowienia służb specjalnych w systemie obowiązującego prawa.

Każda z istniejących służb specjalnych, czy to na podstawie prawa krajowego, czy międzynarodowego, ma unormowanie w aktach prawnych, które określają, że jest ona służbą specjalną. Jest to podstawowe kryterium różnicujące. Termin *służby specjalne* jest używany w obowiązującym ustawodawstwie na określenie statusu tylko niektórych służb państwowych spośród grupy organów stanowiących ten element administracji rządowej, który realizuje zadania Rady Ministrów zawarte w art. 146 ust. 4 pkt 4, 7 i 8 Konstytucji RP. Konsekwencją tego jest podział organów administracji rządowej realizujących zadania związane z zapewnianiem bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego oraz ochronę interesów Skarbu Państwa na dwie zasadnicze grupy: służby specjalne oraz służby niemające takiego statusu⁵⁴.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę literę prawa, to jedynymi służbami specjalnymi w Polsce są: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Centralne Biuro Antykorupcyjne⁵⁵, Służba Kontrwywiadu Wojskowego⁵⁶ oraz Służba Wywiadu Wojskowego⁵⁷. Żadna inna służba mundurowa ani paramilitarna nie może używać określenia „specjalna”, ponieważ przynależy ono jedynie tym podmiotom, które są uprawnione do stosowania technik operacyjnych. Dyspozycja art. 21 *Ustawy z dnia*

⁵² M. Ryan, C. Man, A. Stilwell, *Encyklopedia Oddziałów Specjalnych*, Warszawa 2003, s. 253.

⁵³ J. Rybak, *GROM.PL2...*, s. 153.

⁵⁴ M. Bożek i in., *Śłużby specjalne w strukturze władz publicznych. Zagadnienia prawnoustrojowe*, Warszawa 2014, s. 16 i nast.

⁵⁵ *Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1310).

⁵⁶ *Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego* (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1318).

⁵⁷ Tamże.

24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu wskazuje, że przy wykonywaniu ustawowych zadań związanych z rozpoznawaniem, zapobieganiem i zwalczaniem przestępstw godzących w bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz jego porządek konstytucyjny funkcjonariusze ABW wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze oraz dochodzeniowo-śledcze, których celem jest rozpoznawanie przestępstw, zapobieganie im i ich wykrywanie, a także ściganie ich sprawców. Jednocześnie mogą prowadzić czynności operacyjno-rozpoznawcze i analityczno-informacyjne w celu uzyskiwania oraz przetwarzania informacji istotnych dla ochrony bezpieczeństwa państwa i jego porządku konstytucyjnego.

Wśród służb specjalnych ustawodawca wyróżnił ponadto służby tajne. Jest to określenie zarezerwowane wyłącznie dla służb wywiadu – zarówno cywilnego, jak i wojskowego. Służby wywiadu stanowią trzon służb specjalnych danego państwa. Dawniej były utajnione, obecnie zaś w większości krajów są to jawne, państwowe organizacje o znanej nazwie, organizacyjnie niezależne lub usytuowane w ramach urzędu centralnego. W Polsce Agencja Wywiadu (AW) jest przykładem tajnej służby właściwej w sprawach bezpieczeństwa zewnętrznego państwa. Zadania AW, określone ustawowo, są przez nią realizowane poza granicami kraju. Działalność Agencji na terytorium Polski natomiast może być prowadzona tylko w ograniczonym zakresie – wyłącznie w związku z jej działalnością zagraniczną.

Współpraca wywiadowcza polega m.in. na konsultacjach wywiadów poszczególnych państw oraz na wymianie uzyskanych przez nie informacji (w tym ocen i analiz tworzonych na ich podstawie). Rzadziej, z powodu wrażliwości pewnych działań z perspektywy rządów i ich niechęci do ujawniania sposobów działania oraz organizacji swych służb wywiadowczych, obejmuje też współdziałanie w zakresie szkolenia, a także prowadzenie wspólnych operacji wywiadowczych. Wywiad jako pierwszy wkracza na teren przyszłego konfliktu zbrojnego i jako ostatni go opuszcza – jeżeli w ogóle to robi, bo może tam funkcjonować w stanie uśpionym⁵⁸.

Służba kontrwywiadu realizuje zadania dotyczące ochrony bezpieczeństwa państwa na terenie kraju, a niekiedy także poza jego granicami. Służby wywiadu i kontrwywiadu przeważnie zajmują się różnymi stronami tych samych spraw. Aby więc ich działalność była w pełni efektywna, muszą ze sobą ściśle współpracować. Działalność wywiadowcza i kontrwywiadowcza to dwa różne, specyficzne, ale jednocześnie przenikające się obszary realizujące zadania na rzecz jednego nadrzędnego dobra, jakim jest bezpieczeństwo państwa⁵⁹.

Podstawową rolą służb specjalnych jest uzyskiwanie, analizowanie, przetwarzanie oraz przekazywanie właściwym organom informacji, które mają (lub mogą mieć) istotne znaczenie dla bezpieczeństwa państwa we wszystkich wymiarach, oraz wyprzedzające informowanie o potencjalnych i istniejących zagrożeniach kraju. Funkcjonariusze Agencji Wywiadu mówią, że to, co czyta się w gazetach, jest już nieaktualne. Te słowa potwierdzają realizację działań wyprzedzających podejmowanych przez tajne służby.

⁵⁸ J. Rybak, *GROM.pl. Tajne operacje w Afganistanie...*, s. 147. Istniejąca od 1997 r. Grupa do Zadań Specjalnych CIA (Special Operation Group) znalazła się w Iraku co najmniej kilka miesięcy przed wojną. Wielu komandosów CIA to osoby pochodzenia arabskiego, idealnie zatem wtapiali się w iracki tłum. Uzyskiwali informacje wywiadowcze, naprowadzali lotnictwo, dokonywali zamachów na linie komunikacyjne, a tuż przed inwazją przejmowali oraz chronili przed wysadzeniem niektóre instalacje naftowe, mosty i tamy. Istotnym elementem zaangażowania polskiego wojska w wojnę w Iraku jest stworzenie właśnie takich oddziałów paramilitarnych. Prawdopodobnie tego typu grupy już działają w strukturach organizacyjnych polskiej Agencji Wywiadu.

⁵⁹ J. Larecki, *Wielki leksykon służb specjalnych świata*, Warszawa 2007, s. 622.

Innymi zadaniami służb specjalnych są: ochrona zdolności obronnych i ekonomicznych kraju warunkujących jego międzynarodową pozycję oraz eliminowanie lub zmniejszanie ryzyka zakłócenia porządku i bezpieczeństwa konstytucyjnego. Istotne jest także zwalczanie niepożądanych działań obcych służb specjalnych. Służby specjalne zapewniają kontrwywiadowczą ochronę kraju, szczególnie w odniesieniu do funkcjonowania głównych elementów infrastruktury krytycznej, gospodarki państwa, systemu obronnego i bezpieczeństwa finansowego. W kontekście bezpieczeństwa finansowego warto zauważyć, że finansowanie grup terrorystycznych wymaga różnorodnych zabiegów. Pozyskanie środków jest tylko jednym z elementów procesu. Ich dystrybucja jest przedmiotem skomplikowanych działań poszczególnych grup. Operacje finansowe z udziałem banków (rozliczenia bezgotówkowe), pośredników finansowych, a także fizyczny przewóz gotówki oraz obrót towarami, z którego środki są przeznaczane na finansowanie terroryzmu, to część procesu związanego z praniem pieniędzy⁶⁰.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że służby specjalne tworzą część mechanizmu państwa, wspierają jego system polityczny i system bezpieczeństwa wewnętrznego, a jednocześnie są nieodłącznym elementem tych systemów. Działają zawsze, niezależnie od ustroju polityczno-społecznego lub obowiązującej ideologii.

Przed opisaniem współpracy jednostek specjalnych ze służbami specjalnymi warto zaznaczyć, że art. 22 ust. 1 oraz ust. 7 ustawy o działaniach antyterrorystycznych daje prawną możliwość włączenia Wojsk Specjalnych do pomocy oddziałom lub pododdziałom Policji w działaniach kontrterrorystycznych⁶¹.

Współpraca służb i formacji

Wojska Specjalne współdziałają ze służbami specjalnymi w zakresie określonym we wzajemnych porozumieniach oraz innych dokumentach normatywnych. Zakres takiej współpracy jest określany w umowach bilateralnych, a szczegóły są ustalane podczas spotkań roboczych. Obowiązuje zasada wiedzy niezbędnej (ang. *need to know*), tzn. każdy powinien wiedzieć tylko to, co bezpośrednio jego dotyczy, lub też jest niezbędne do wykonywania zadań na powierzonym stanowisku. Jednostki specjalne wchodzi w skład Sił Zbrojnych RP i wykonują zadania oraz pełnią funkcje przydzielone im ustawowo. W ramach obowiązującego prawa mogą też realizować zadania wspólnie ze służbami specjalnymi lub na ich korzyść. A to oznacza, że w niektórych przypadkach mogą być ich tzw. zbrojnym ramieniem.

We współpracy służb specjalnych z jednostkami specjalnymi można wyróżnić kilka elementów. Pierwszy z nich jest związany z tworzeniem, wzajemnym wspieraniem nowych jednostek specjalnych i jednostek antyterrorystycznych wchodzących w skład służb specjalnych. Dobrym przykładem takiej współpracy może być powstanie jednostki specjalnej, która wkrótce stała się dumą naszego kraju.

⁶⁰ B. Jagodziński, *Rola wywiadu finansowego w przeciwdziałaniu procederowi prania pieniędzy i w jego zwalczaniu*, „Przeгляд Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2012, nr 7, s. 85 i nast.

⁶¹ Działania kontrterrorystyczne – działania wobec sprawców, osób przygotowujących dokonanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub pomagających w jego dokonaniu, prowadzone w celu wyeliminowania bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia, wolności osób lub mienia przy wykorzystaniu specjalistycznych sił i środków, w tym specjalistycznej taktyki działania. Zob. art. 2 pkt 2 *Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych* (Dz.U. z 2016 r. poz. 904).

W 1990 roku w hotelu Marriott w Bethesda pod Waszyngtonem odbyło się spotkanie, w którym udział wzięli G. Czempiński oraz S. Petelicki oraz dwaj funkcjonariusze CIA bardzo wysokiego szczebla (jeden z kontrwywiadu zagranicznego, a drugi z Departamentu Europejskiego). W czasie tej wizyty został nakreślony plan stworzenia nowego polskiego oddziału specjalnego skonstruowanego na wzór amerykańskiego Delta Force. Następnego dnia zjawili się ponownie wraz z czterema innymi specjalistami. Nakreślona została wtedy koncepcja jednostki specjalnej – w tym plan tworzenia, wyposażenie, szkolenia, doboru kadr. Kolejnymi tematami były: sprzęt, wyposażenie, ludzie, instrumenty, koszty, poligon, terminy poszczególnych etapów przygotowań, zasady współpracy. (...) Każdy z uczestników ze strony CIA był ekspertem w swojej dziedzinie. Pod koniec spotkania lider tej grupy powiedział – zorganizujcie tylko ludzi i miejsca, a resztę zostawcie nam. Dostaniecie od nas wszystko, o czym mówiliśmy. (...) Po trzech miesiącach zjawili się w Polsce Amerykanie ze sprzętem i instruktorami. Zaczęła się zmusna praca nad tworzeniem i szkoleniem jednostki specjalnej MSW⁶².

Kolejnymi elementami współpracy są skoordynowane ćwiczenia zespołowe, wspólne kursy (szkolenia), wymiana wiedzy z zakresu technik i procedur operacyjnych, zacieśnienie współdziałania przy wymianie doświadczeń w zakresie umiejętności paramilitarnych. Jako przykład mogą tutaj posłużyć ćwiczenia JW GROM i Wydziału V Departamentu Postępowań Karnych ABW przed Euro 2012, cykl szkoleń „The Power of Synergy”, szkolenia zorganizowane na przełomie kwietnia i maja 1997 r. w dżungli amazońskiej, w których uczestniczyli ówczesni funkcjonariusze Urzędu Ochrony Państwa i operatorzy JW GROM.

Pełen pułapek las tropikalny nie przedstawia większego zagrożenia dla tych, którzy mają odpowiedni ekwipunek, znają techniki survivalowe, są w odpowiedniej kondycji psychicznej oraz fizycznej. Ale żeby poradzić sobie w takich skrajnych warunkach, trzeba wcześniej przez nie przejść. Kilka miesięcy później podobny skład osób (wojskowych i mundurowych) wylądował na Saharze. Temperatura wynosiła 51°C w cieniu, a oślepiający blaskiem piasek rozgrzewał się prawie do 80°C. Gorący i suchy wiatr potęgował skwar. Po wylądowaniu nie było obowiązkowej, kilkudniowej aklimatyzacji. Uczestnicy obu wypraw analizowali dostępne środki transportu, rodzaj terenu, w którym może przyjść im działać, możliwości wprowadzenia sprzętu specjalnego oraz zwyczaje tubylców⁶³.

Odbywające się w MI6 szkolenia dla oficerów wywiadu zawierają w sobie taktyki, techniki i procedury stosowane w operacjach szpiegowskich, ale uczestnicy muszą także opanować paramilitarne umiejętności. Po uzyskaniu certyfikatu bezpieczeństwa niektórzy są kierowani do Fort Monkton, ośrodka szkoleniowego MI6, na staż, w czasie którego poznają techniki obserwacyjne. Dodatkowo doskonali umiejętności i wiedzę z dziedzin tak różnorodnych, jak domowy wyrób bomb, techniki sabotażu, ochrona osób, taktyki wojny partyzanckiej. Uczą się także skakać na spadochronach z samolotów transportowych i pasażerskich oraz przedostawać się na ląd po podpinięciu okrętem podwodnym możliwie blisko wybrzeża⁶⁴.

⁶² A. Wojtas, *Droga wojownika. Opowieść o twórcy GROM-u generale Sławomirze Petelickim*, Kraków 2013, s. 53–55.

⁶³ J. Rybak, *GROM.PL2...*, s. 91–92.

⁶⁴ J.J. Cecil, *Sekretna historia SAS*, Warszawa 2013, s. 187–188.

Innym elementem współpracy jest wymiana informacji wywiadowczych i realizacja misji specjalnych oraz operacji specjalnych o zasięgu międzynarodowym (współpraca jednostek specjalnych z wojskowymi służbami specjalnymi), a także planowanie, kierowanie i przeprowadzanie operacji specjalnych (jawnych i tajnych).

W zarządzeniu wydanym przez specjalną komisję władz federalnych USA (powołaną po 11 września 2001 r.) zaleca się, aby odpowiedzialność za kierowanie i przeprowadzanie jawnych oraz tajnych operacji specjalnych znalazła się w gestii Departamentu Obrony USA, to znaczy, żeby została odebrana Centralnej Agencji Wywiadowczej. Następne zalecenia to skoordynowanie szkoleń oraz kierowania i prowadzenia działań specjalnych nadzorowanych przez Dowództwo Operacji Specjalnych z siłami, którymi dysponuje CIA.

Przykładem współpracy Departamentu Obrony z CIA w zakresie wspólnych operacji specjalnych jest przerzucenie przez CIA swoich agentów do Afganistanu przed końcem września 2001 r., aby przy współdziałaniu z tamtejszymi siłami specjalnymi wspomogli obalenie reżimu talibów. Takie współdziałanie było kluczowe, zwłaszcza w świetle zalecenia komisji specjalnej, że Departament Obrony i CIA powinny osiągnąć (...) *wzajemne porozumienie odnośnie do taktycznych i strategicznych celów w danym regionie oraz jasnego nakreślenia zakresów obowiązków operacyjnych dla zapobieżenia nieporozumień i dublowaniu działań*⁶⁵. CIA w Afganistanie była odpowiedzialna za dostarczanie zaopatrzenia bezpośrednio wojskom Sojuszu Północnego.

W strukturze CIA znajduje się Narodowa Tajna Służba, której częścią jest Wydział Działań Specjalnych (SAD). Składa się on z dwóch sekcji – jedna zajmuje się tajnymi działaniami politycznymi, druga zaś prowadzi paramilitarne operacje specjalne. Operacje te przeprowadza Grupa Operacji Specjalnych (SOG) wspólnie z SAD. Podstawowym zadaniem SOG jest tajne zbieranie informacji wywiadowczych na wrogim terytorium i wpływanie na wydarzenia bez jawnego angażowania rządu USA. Typowym działaniem takiego paramilitarnego personelu (zespołu) może być udzielanie pomocy w tropieniu wysoko sklasyfikowanych celów. Agenci SOG byli odpowiedzialni za obserwację kuriera Osamy bin Ladena, który doprowadził ich do posiadłości w Abbottabadzie. Zorganizowali w tej miejscowości „bezpieczny dom” CIA, dzięki czemu zdobyto informacje niezbędne do przeprowadzenia przez Navy SEAL 6 Team (jednostkę kontrterrorystyczną wojsk specjalnych)⁶⁶ operacji „Neptune Spear”⁶⁷. Bez szczegółowych danych wywiadowczych, które zdobyła i poddała analizie Centralna Agencja Wywiadowcza, operacja przeprowadzona przez Navy SEAL nigdy by się nie odbyła. Amerykański wywiad dokonał szczegółowej analizy zebranych materiałów, które doprowadziły go do kryjówki bin Ladena. Zneutralizowanie terrorysty zlecono natomiast oddziałowi specjalnemu Navy SEAL – DEVGRU. Jest to doskonały przykład współpracy związanej z wykonywaniem zadań na rzecz bezpieczeństwa danego państwa przy udziale tzw. zbrojnego ramienia, jakim są względem służb specjalnych jednostki specjalne.

⁶⁵ A. Stilwell, *Jednostki specjalne w akcji*, Warszawa 2009, s. 172.

⁶⁶ A. Stilwell, *Informator o SAS i jednostkach elitarnych. Jednostki specjalne w akcji*, Czerwonak 2014, s. 280.

⁶⁷ Operacja „Trójząb Neptuna” (*Neptune Spear*) została przeprowadzona w Pakistanie 2 maja 2011 r. ok. 1:00 w nocy czasu pakistańskiego i oficjalnie potwierdzona na konferencji prasowej w Białym Domu przez prezydenta USA Baracka Obamę. W trakcie 38-minutowej akcji na terenie rezydencji Osamy bin Ladena w miejscowości Abbottabad w Pakistanie przywódca Al-Kaidy został zabity przez specjalny oddział Navy SEAL – DEVGRU. Jego ciało przewieziono do Afganistanu w celu identyfikacji, a następnie, w ciągu 24 godzin od momentu śmierci, wrzucono do Oceanu Indyjskiego. Szczegółowy opis operacji „Neptune Spear” za: M. Owen, *Nielatwy dzień*, Kraków 2013, s. 282 i nast.

Należy dodać, że paramilitarne siły SOG/SAD działają w Afganistanie, gdzie zostały utworzone Antyterrorystyczne Zespoły Pościgowe (CTPT)⁶⁸.

Te trzy elementy nie stanowią zamkniętego katalogu wspólnego działania jednostek i służb specjalnych, ale określają podstawowe ramy z nimi związane.

Poniżej zostaną zaprezentowane poszczególne przykłady współpracy służb i jednostek specjalnych w zakresie powstawania nowych komórek organizacyjnych, wspólnych ćwiczeń, wymiany informacji oraz wymiany doświadczeń podczas szkoleń.

W JW GROM służy kadra z doświadczeniem wyniesionym z jednostek specjalnych Marynarki Wojennej, Wojsk Lądowych, Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu oraz służb specjalnych, co jest od początku wykorzystywane w procesie szkolenia. Jednostka od dawna utrzymuje stałe kontakty z najważniejszymi i cenionymi zagranicznymi jednostkami i służbami specjalnymi, dzięki czemu ma dostęp do wiedzy umożliwiającej szkolenie na najwyższym poziomie⁶⁹.

Współpraca służb i jednostek specjalnych może być realizowana na podstawie porozumień, deklaracji⁷⁰ związanych z wykonywaniem wspólnych ćwiczeń lub zadań, praktycznym wdrażaniem pewnych rozwiązań czy też wykorzystywaniem zdobytej wiedzy i doświadczenia przy tworzeniu nowych struktur specjalnych. Jej przykładem było powstanie wydziału zabezpieczenia realizacji – jednostki antyterrorystycznej Urzędu Ochrony Państwa (UOP)⁷¹.

W 1993 r. w ramach Zarządu Śledczego Urzędu Ochrony Państwa utworzono jednostkę antyterrorystyczną – Wydział V Zabezpieczenia Realizacji (WZR). Z biegiem czasu oraz z nałożeniem nowych zadań jego nazwę zmieniono na Wydział V Działań Antyterrorystycznych i Zabezpieczenia Realizacji Zarządu Śledczego UOP⁷². Wydział, nieformalnie zwany „piątką”, od początku był porównywany do najlepszych w Polsce jednostek antyterrorystycznych wchodzących w skład służb mundurowych. Pierwszą kadrami instruktorską „piątki” stanowili funkcjonariusze Wydziału Antyterrorystycznego Komendy Stołecznej Policji oraz wojskowych jednostek specjalnych. W 1998 r. Wydział Zabezpieczenia Realizacji został przemianowany na V Wydział Zabezpieczenia Realizacji i Działań Antyterrorystycznych, zyskując jednocześnie status jednostki antyterrorystycznej, a w 2002 r. – na Wydział V Departamentu Postępowań Karnych Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Jego zadania zostały skupione przede wszystkim wokół zwalczania terroryzmu⁷³.

W latach 1996–1997 funkcjonariusze „piątki”, dzięki coraz lepiej rozwijającej się współpracy z Departamentem Stanu oraz służbami specjalnymi USA, odbyli szko-

⁶⁸ A. Stilwell, *Informator o SAS...*, s. 283.

⁶⁹ „Special Ops. Wydanie Specjalne” 2014, nr 1, s. 24.

⁷⁰ Przykładem mogą być polsko-ukraińskie ćwiczenia antyterrorystyczne przed Euro 2012, które odbyły się na podstawie *Wspólnej Deklaracji Szefów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Służby Bezpieczeństwa Ukrainy*, podpisanej 2 IX 2009 r. we Lwowie. Dotyczyła ona współdziałania przy rozpoznawaniu przestępczości zorganizowanej, przestępstw terroryzmu, nielegalnego obrotu bronią masowego rażenia i środkami jej przenoszenia oraz innych przestępstw i zagrożeń godzących w bezpieczeństwo obu państw, przeciwdziałaniu i zapobieganiu im oraz ich zwalczaniu.

⁷¹ UOP został utworzony w 1990 r. w miejsce zlikwidowanej Służby Bezpieczeństwa. Ustawowo nałożono na niego zadania związane m.in. z rozpoznawaniem zagrożeń godzących w bezpieczeństwo państwa i przeciwdziałanie im, m.in. zapobieganie szpiegostwu, terroryzmowi i wykrywanie tych przestępstw.

⁷² J. Szatkowski, *Dwudziestolecie jednostki antyterrorystycznej UOP-ABW*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 8, s. 280 i nast.

⁷³ P. Potejko, *Kuba Jajoszyński. Jednostka kontrterrorystyczna – element działań bojowych w systemie bezpieczeństwa antyterrorystycznego*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2012, nr 7, s. 231.

lenia antyterrorystyczne w Stanach Zjednoczonych. Do udziału w innych szkoleniach Wydziału V ZŚ UOP byli zapraszani instruktorzy i operatorzy formacji specjalnych, takich jak Navy SEAL i Delta Force, brytyjskiego SAS, policyjnych jednostek SWAT oraz FBI. Dzięki tak potężnej wiedzy i doświadczeniu Wydział V zdobył bezcenne *know how* związane z zadaniami, które nakładało na niego kierownictwo Urzędu. Zakres i intensywność wyżej wspomnianych kursów oraz to, że były one przeznaczone stricte dla „piątki”, pozwoliły na osiągnięcie wysokiego, a przede wszystkim równego poziomu wyszkolenia funkcjonariuszy. To natomiast pozwoliło na stworzenie, już w polskich warunkach, własnych procedur (bojowych) oraz wysokich standardów szkolenia. Współpraca jednostek i służb specjalnych różnych krajów zaowocowała wymianą doświadczeń, procedur oraz podtrzymywaniem nawiązanych kontaktów. Są to ważne elementy dotyczące szkolenia jednostek służb mundurowych.

Funkcjonariusze „piątki” mieli niespotykaną, jak na tamte czasy, możliwość zdobycia i szlifowania umiejętności pod okiem najlepszych ekspertów w dziedzinie zwalczania terroryzmu i stosowania taktyki czarnej. Ta wiedza pochodziła wprost z doświadczeń byłych operatorów Delty i Navy SEAL – z miejsc, w których toczyli walkę przeciwko światowemu terroryzmowi. Dodatkowo operatorzy jednostek specjalnych USA przekazali praktyczną i teoretyczną wiedzę związaną ze stosowaniem odpowiednich procedur oraz elementów selekcji przyszłych operatorów i szkoleń. Pominięto tutaj polityczne wsparcie i przyzwolenie na tego typu współpracę, chociaż bez takiego „zaplecza” byłoby dużo trudniej zrealizować podobne szkolenia. Niemniej jednak na arenie międzynarodowych działań specjalnych Polska od 1994 r.⁷⁴ zaczęła odgrywać coraz ważniejszą rolę. To z kolei spowodowało, że sojusznicy zaczęli się liczyć z polskimi siłami specjalnymi, a później stawiać je na równi ze swoimi. Potwierdza to choćby wypowiedź byłego operatora Navy SEAL – „Drago” dotycząca polskiej jednostki specjalnej: (...) *JW GROM to jest jednostka na światowym poziomie. Jest na tym samym poziomie, co nasi SEALs, Zielone Berety czy inne jednostki specjalne*⁷⁵.

Współpraca służb i sił specjalnych jest procesem ciągłym i jednocześnie ważnym elementem spójnego systemu bezpieczeństwa każdego państwa. Tylko wspólne działania zapewniają maksymalne bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne, szczególnie jeśli chodzi o prowadzenie działań specjalnych poza granicami kraju, skierowanych przeciwko międzynarodowemu terroryzmowi.

Podczas misji w Afganistanie GROM-owcy chronili VIP-ów – dyplomatów z ambasady w Pakistanie odwiedzających kontyngent wojskowy. Odpowiadali także za bezpieczeństwo prezydentów Polski, ponieważ Biuro Ochrony Rządu nie było w stanie samodzielnie chronić głowy państwa na terenie objętym działaniami wojennymi. Dlatego podejmowali wspólne działania z BOR, co było o tyle prostsze, że jeszcze w kraju obie formacje szkoliły się razem. Żołnierze JW GROM chronili konwoje udające się do Kabulu. W czasie takich wypraw zbierali informacje, analizowali mentalność tubylców, wykonywali dokumentację fotograficzną⁷⁶. W 2007 r. komandosi współpracowali również z innymi formacjami, w tym z wcześniej wspomnianym BOR, chroniąc ambasady w Iraku i Afganistanie, skąd funkcjonariuszy

⁷⁴ Uczestnictwo JW GROM i Delta Force w operacji „Uphold Democracy” na Haiti.

⁷⁵ <http://faktytopraktach.tvn24.pl/podczas-misji-trudno-bylo-rozpoznac-ktory-jest-seals-a-ktory-to-gromowiec,319972.html> [dostęp: 5 XI 2013].

⁷⁶ J. Rybak, *GROMPL.2...*, s. 187.

Biura Ochrony Rządu wycofano po dokonanych w październiku 2007 r. zamachu na polskiego ambasadora. GROM-owcy, jak żadni inni żołnierze ani funkcjonariusze, mieli doświadczenie w ochronie VIP-ów w trudnym terenie. Przez lata też doskonalili się w tej specjalności⁷⁷.

Innym przykładem współpracy na scenie europejskiej jest działanie brytyjskiego rządu, który wraz z zaprzyjaźnionymi państwami postanowił wysłać za granicę członków Special Air Service. Wykorzystując swoją wiedzę dotyczącą rekrutacji oraz treningów, przeprowadzili oni cykl szkoleń dla służb specjalnych oraz policyjnych. W ten sposób rząd Wielkiej Brytanii osiągnął korzyści zarówno na płaszczyźnie finansowej, jak i politycznej. Dzięki wzajemnej pomocy można zdobyć dużo więcej – przez wymianę informacji oraz partnerską współpracę dochodzi do sytuacji, w których jednostki specjalne udostępniają swoje „narzędzia” do ćwiczeń, jak choćby cmentarzysko samolotów w bazie lotniczej w Davis-Monthan w Arizonie. Delta Force udostępniła SAS całe lotnisko samolotów i śmigłowców, które US Air Force gromadzą, zanim odeślą je na złomowisko. Jest tam ponad 4 tys. maszyn przeróżnych typów oraz gabarytów. Choć obowiązuje tam zakaz strzelania z broni ostrej, to można bez problemów ćwiczyć rozmaite, także najnowsze, metody polegające na przedostawaniu się do wnętrza maszyn. Doświadczenia zdobyte w taki sposób przez Special Air Service doprowadziły do prawdziwej rewolucji w dziedzinie taktyk, technik oraz procedur stosowanych w działaniach antyterrorystycznych⁷⁸.

Współpraca między powstającą jednostką wojskową a istniejącą już służbą często polega na dzieleniu się tej drugiej jej wiedzą i doświadczeniem. W celu odpowiedniego przygotowania operatorów Delta Force do działania w różnych warunkach w szkoleniu pomagają amerykańskie służby – FBI, CIA, DEA i DIA. Dodatkowo, aby zwiększyć podobieństwo szkolenia do działań w warunkach rzeczywistych, linie lotnicze wyrażają zgodę na trening operatorów Delty w cywilnych samolotach rejsowych. Od CIA i DIA⁷⁹ operatorzy uczą się technik szpiegowskich i kontrwywiadowczych, m.in. zakładania podsłuchów, „pluskiew”, kupowania informacji, pozyskiwania osobowych źródeł informacji oraz walki radioelektronicznej.

Podczas szkolenia Delty Force oraz w odniesieniu do nowo przyjmowanych ludzi, Secret Service szkoliła operatorów w teorii i praktyce z działań związanych z zapewnianiem ochrony. Chodziło m.in. o tworzenie dużej liczby koncentrycznych kół ochrony wokół strzeżonego VIP-a. Zewnętrzne kręgi mają za zadanie wykrywać i eliminować potencjalne problemy, podczas gdy pierścień położony w centrum zajmuje się osłanianiem oraz ewakuacją VIP-a w razie nagłego ataku. Podczas szkolenia przeprowadza się także zaawansowany kurs ochrony oraz kurs jazdy dynamicznej organizowany przez U.S. State Department's Diplomatic Security Service. Uczestnicy szkolenia uczą się (...) *jak nie wypaść z ostrego zakrętu, najlepiej wykorzystać wąskie uliczki i jednopasmówki oraz zatrzymać samochód w kontrolowany sposób, skracając jednocześnie drogę hamowania o 70%, następnie kontrolowane poślizgi i zmianę kierunku jazdy – zwroty w lewo i prawo o 90°, zwrot o 180° w przód i tył*⁸⁰.

⁷⁷ Tamże, s. 422–423.

⁷⁸ J.J. Cecile, *Sekretna historia...*, s. 164.

⁷⁹ Defense Intelligence Agency (DIA) – amerykańska agencja wywiadu wojskowego działająca w strukturze Departamentu Obrony. Została założona 1 października 1961 r. Należy do Wspólnoty Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych (United States Intelligence Community).

⁸⁰ E. Haney, *Delta Force...*, s. 162 i nast.

Są to elementy szkolenia OTC⁸¹, czyli Operator Training Course, na które składają się szkolenia: strzeleckie, pirotechniczne oraz specjalistyczne. Mimo że program takiego kursu jest ogólnie określony, to jednak każdy OTC jest niepowtarzalny i kładzie nacisk na różne elementy.

Na zajęcia OTC wszyscy zostaliśmy zabrani do dużego pokoju w Shooting House. (...) Pomiedzy nami rozmieszczeni byli źli faceci – pochodzące z FBI sylwetki w kształcie człowieka trzymającego broń. Bill, nasz główny instruktor strzelecki, położył walkie-talkie na środku pokoju i powiedział, abyśmy uważnie słuchali. Wyszedł następnie i zamknął drzwi za sobą. Kilka sekund później walkie-talkie zatrzeszczało i usłyszeliśmy:

– Mam kontrolę – uwaga! Pięć... cztery... trzy... dwa... jeden... Wykonać! Wykonać! Wykonać!

To, co nastąpiło później, było tak szybkie, że nie dawało się objąć w całość. Pokój wypełnił hałas i brutalna akcja. Na pierwsze „wykonać!” drzwi do pokoju otworzyły się z hukiem i zobaczyłem jak wbiega przez nie Allen. Natychmiast, gdy wszedł, coś wyfrunęło z jego rąk w stronę środka sufitu i eksplodowało. Próbowałem obserwować ekipę, gdy wpadała do środka, ale moje oczy, podobnie jak wzrok wszystkich obecnych, przykuła petarda. Gdy eksplodowała nad naszymi głowami, nie słyszałem pistoletów ani broni maszynowej. Kompletnie osłupiałem. Po trzech sekundach wszystko się skończyło. Nasi instruktorzy byli rozstawieni po całym pokoju. (...) Dym wisiał w powietrzu, a ja czułem w ustach i gardle piekące wyziewy petardy.

Pierwszy człowiek w pokoju, numer pierwszy, rzucił petardę i podjął błyskawiczną decyzję o obrocie w lewo. Zrobił to, ponieważ lewa strona pomieszczenia była „cięższą stroną”, co oznacza, że po tej stronie pokoju było więcej osób. Mogło też to oznaczać, że ta strona pomieszczenia jest dłuższa. Numer pierwszy zawsze przechodzi na cięższą stronę, co zwykle oznacza tę bardziej niebezpieczną. (...) Trzymając się blisko ściany, przesuwa się do jej końca, zdejmując po drodze cele znajdujące się w tym obszarze. Zakręca w narożniku i idzie dalej wzdłuż ściany, wciąż eliminując cele. Zatrzymuje się w następnym rogu i odwraca w stronę pokoju⁸².

Tak w swojej książce wspomina były operator Delta Force. Nauka szturmowania pomieszczeń wymaga niezwyklej precyzji, dokładności oraz wiedzy. W zasadzie podobnie jak pozostałe taktyki, jest ona oparta na pamięci mięśniowej operatorów – polega na wykonywaniu tych samych ćwiczeń, powtórek w takiej ilości i do takiego stopnia, aby dana czynność wykonywać automatycznie, bez zastanowienia⁸³.

Nietypowych technik prowadzenia pojazdów uczą się także GROM-owcy. Przechodzą kursy dla kierowców Biura Ochrony Rządu. Takie szkolenia odbywają się zimą na wojskowym lotnisku w Szczytnie. Warunki do jazdy są idealne, gdy pas startowy ścina lód. Samochody kursantów mają starte letnie opony, dzięki temu bowiem jest łatwiej stracić panowanie nad prowadzonym pojazdem. Pas startowy w Szczytnie ma 2 km długości i 60 m szerokości. Dodatkowo jest drugie tyle drogi do kołowania oraz duży, mocno pośladowany

⁸¹ <http://www.formacjasgo.pl/portfolio-view/sfod-d-delta-force-amerykanska-odpowiedz-na-miedzynarodowy-terroryzm/> [dostęp: 21 XII 2013].

⁸² E. Haney, *Delta Force...*, s. 119 i nast.

⁸³ Spotkanie z byłymi operatorami JW GROM zorganizowane 27 czerwca 2015 r. we Wrocławiu przez Global Protection Group. Więcej na: <http://www.special-ops.pl/aktualnosc/id2527,spotkanie-z-bylymi-zolnierzami-jw-grom> [dostęp: 1 VIII 2015].

teren. Nowi kierowcy zaczynają od podstaw. Uczą się prawidłowej postawy w czasie jazdy oraz poprawnego trzymania rąk na kierownicy. Następnie ćwiczą nieznaną im techniki prowadzenia aut. Instruktorzy BOR stoją na poboczu i obserwują felgi kół pomalowane w biało-czarne pasy. Dzięki temu wyraźnie widać, kiedy kierowca naciska hamulec. Skala trudności kursu rośnie wraz z kolejnymi zadaniami. Na początku trzeba ominąć pojazd tarasujący drogę lub zapanować nad pędzącym samochodem, który dwoma kołami trzyma się asfaltu, a dwoma „pruje” po błotnistym poboczu. Następnie kursanci przesiadają się do ciągnika siodłowego VOLVO FH12, który ma na naczepie 24 tony betonowych płyt. Prowadzi się także szkolenia z jazdy samochodem z napędem na cztery koła oraz autobusem.

Ćwiczone są także inne techniki, jak np. jazda „na gazetę”, czyli prowadzenie kolumny pojazdów z kilkucentymetrową odległością między zderzakami, osłanianie samochodu VIP-a oraz niezwykle widowiskowe „jotki”, tj. błyskawiczne zmiany kierunku jazdy umożliwiające ucieczkę z zagrożonego miejsca. Do tego typu manewrów jest zaliczane również wykonywanie „altonenów” – obrotu o 360° – i to wszystko w zespole, który może liczyć nawet kilkanaście pojazdów. Wyższe stopnie kursów jazdy operacyjnej obejmują taranowanie pojazdów zagradzających przejazd oraz przepychanie uszkodzonych samochodów w bezpieczne miejsce⁸⁴.

Współpraca między polskimi jednostkami antyterrorystycznymi formacji specjalnych a wojskowymi jednostkami specjalnymi trwa nieprzerwanie. Na mocy porozumienia⁸⁵ zawartego między Biurem Operacji Antyterrorystycznych (BOA)⁸⁶ i JW GROM każda jednostka w ramach swoich kompetencji oraz zgodnie ze swoimi kompetencjami może prowadzić wspólne przedsięwzięcia o charakterze szkoleniowym. Są one okazją do wymiany doświadczeń zdobytych poza granicami kraju przez operatorów JW GROM, którzy mają specjalistyczną wiedzę na temat prowadzenia operacji specjalnych oraz misji antyterrorystycznych.

⁸⁴ J. Rybak, *GROM.pl. Tajne operacje w Afganistanie...*, s. 152–155.

⁸⁵ Porozumienie podpisane 2 XII 2008 r.

⁸⁶ BOA – Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji. Zadaniem BOA KGP jest między innymi przeciwdziałanie terroryzmowi i jego fizyczne zwalczanie oraz organizowanie, koordynowanie i nadzorowanie działań Policji w tym zakresie, szczególnie:

- 1) prowadzenie działań bojowych oraz rozpoznawczych, zmierzających do likwidowania zamachów terrorystycznych, a także przeciwdziałanie zdarzeniom o takim charakterze, w tym działań o szczególnym stopniu skomplikowania oraz w środowisku narażonym na działanie czynnika chemicznego, biologicznego, promieniowania jonizującego, nuklearnego i materiału wybuchowego,
- 2) prowadzenie działań wymagających użycia specjalistycznych sił i środków lub stosowania specjalnej taktyki działania,
- 3) prowadzenie negocjacji policyjnych,
- 4) wykonywanie zadań wspierających działania ochronne podejmowane wobec osób podlegających ochronie,
- 5) wspieranie działań jednostek organizacyjnych Policji i komórek organizacyjnych KGP w warunkach szczególnego zagrożenia lub wymagających określonych kwalifikacji i umiejętności,
- 6) koordynowanie przygotowań Policji do prowadzenia działań bojowych, minersko-pirotechnicznych i negocjacji policyjnych,
- 7) analizowanie różnych aspektów zwalczania terroryzmu oraz podejmowanie inicjatyw mających wpływ na właściwą realizację zadań Policji w tym zakresie,
- 8) współpraca z krajowymi i zagranicznymi formacjami właściwymi w sprawach przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania.

Biuro wykonuje zadania specjalnej jednostki interwencyjnej, o której mowa w *Decyzji Rady 2008/617/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie usprawnienia współpracy pomiędzy specjalnymi jednostkami interwencyjnymi państw członkowskich Unii Europejskiej w sytuacjach kryzysowych* (Dz.Urz. UE L 210 z 6 VIII 2008 r., s. 73). Zob. też: <http://www.policja.pl/pol/kgp/biuro-operacji-antyter> [dostęp: 23 III 2014].

W ramach zawartego porozumienia prowadzono zajęcia z rozpoznawania i neutralizowania ładunków wybuchowych, negocjacji kryzysowych, doskonalenia psychologów oraz analizy kryminalnej. Wspólna inicjatywa Policji i jednej z jednostek Wojsk Specjalnych przewiduje także szkolenia przewodników psów i tresurę tych zwierząt w celu wykrywania materiałów wybuchowych i broni. Tego typu porozumienie jest też gwarancją poszerzania wiedzy i wymiany doświadczeń związanych z wykorzystywaniem technik wysokościowych w działaniach kontrterrorystycznych i strzelectwem wyborowym. BOA jest również odpowiedzialne za koordynowanie wyszkolenia policyjnych jednostek antyterrorystycznych. Współpracuje w tym zakresie z licznymi podmiotami policyjnymi oraz pozapolicyjnymi, w tym z JW GROM.

Dodatkowo funkcjonariusze BOA razem z policyjnymi lotnikami i operatorami wodnego oddziału bojowego JW GROM przeprowadzili ćwiczenia taktyczne na Bałtyku. Ich scenariusz przewidywał desant na kontenerowiec, skoki do wody ze śmigłowca i lądowanie na statku ratunkowym. Obydwie strony podkreślają, że wspólny trening stanowi doskonałą możliwość wypracowania metod działania w celu precyzyjnego zwalczania incydentów terrorystycznych.

Rok 2010 obfitował w wiele ciekawych szkoleń, w których brali udział antyterrorysty z jednostek policyjnych i służb specjalnych.

W dniach 23–30 maja 2010 r. na terenie lotniska we Francji odbyło się szkolenie w ramach Grupy ATLAS, zorganizowane przez Jednostkę Specjalną GIGN. Celem zajęć było zunifikowanie procedur i metod uwalniania zakładników przetrzymywanych na pokładach uprowadzonych samolotów. Było to pierwsze ćwiczenie polskich antyterrorystów zakrojone na tak szeroką skalę. Podczas szkolenia uczestnicy mieli okazję poznać sprzęt niezbędny do podejmowania interwencji w samolotach i użyć go podczas treningu. Były to m.in. pojazdy z platformami typu HARAS, MARS oraz specjalistyczne drabiny szturmowe będące w wyposażeniu wybranych pododdziałów antyterrorystycznych. Treningi były prowadzone na największych i najczęściej eksploatowanych samolotach pasażerskich, takich jak Boeing 747, Boeing 777, Airbus A320 i Airbus A340. Całe przedsięwzięcie zostało przeprowadzone głównie z myślą o szybkim i sprawnym współdziałaniu poszczególnych komponentów zespołów ratowniczych w przypadku wystąpienia rzeczywistego zagrożenia. Zgodnie z dokumentem unijnym (*Decyzja Rady Europy 2008/617/WSiSW*) w przypadku dużej operacji związanej z uwolnieniem pasażerów statku powietrznego istnieje możliwość wykorzystania na terytoriach poszczególnych państw antyterrorystów i sprzętu stanowiącego wyposażenie innych jednostek w ramach Grupy ATLAS. To właśnie dlatego podobne ćwiczenia są niezbędnym elementem wyszkolenia policjantów BOA KGP⁸⁷.

Następnie w dniach 22–23 czerwca 2010 r. policjanci BOA KGP brali udział w ćwiczeniach o kryptonimie „POSEJDON 2010” na morzu w okolicach Świnoujścia i Dziwnówka. Temat ćwiczeń brzmiał: *Współdziałanie służb administracji państwowej z formacjami MSWiA i MON w obliczu ataku terrorystycznego na statek i obiekty portowe*. Szkolenie rozpoczęło się od rozebrania epizodu praktycznego na redzie świnoujskiego portu: 22 czerwca zaniepokojenie służb dyżurnych VTS wzbudził statek „Posejdon 2010”, którego zachowanie było rozbieżne z przekazywanymi przez niego informacjami. Jednostka Morskiego Oddziału Straży Granicznej ustaliła, że został on opanowany przez grupę terrorystów, którzy zaminowali jednostkę i jednocześnie umieścili na jej pokładzie

⁸⁷ <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterrorizm/cwiczenia-antyterrorys/524,Cwiczenia-antyterrorystyczne.html> [dostęp: 24 VII 2016].

znaczną ilość niebezpiecznych substancji chemicznych oraz ładunki wybuchowe. Terrorysty wysunęli żądania, których niespełnienie w ciągu 24 godzin miało spowodować zdetonowanie ładunków. To z kolei mogło doprowadzić do zniszczenia lub uszkodzenia instalacji gazowych w porcie Świnoujście i do skażenia środowiska. W wyniku negocjacji terrorysty zgodzili się czekać na spełnienie żądań i opuścili kotwicę w okolicach Dziwnówka. W tym czasie saperzy i nurkowie z 8 Batalionu Saperów założyli na statku środki pozoracji (ćwiczebne ładunki wybuchowe i chemiczne). Następnego dnia nad ranem doszło do rozwiązania siłowego, podczas którego operatorzy z Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji Szczecin, BOA KGP i JW GROM dokonali abordażu na pokład jednostki, odbili zakładników, aresztowali terrorystów i przejęli kontrolę nad statkiem. Następnie do akcji wkroczył Zespół Ratownictwa Chemicznego z 30 Kompanii Chemicznej, który zajął się neutralizacją niebezpiecznej substancji na pokładzie. Rannych marynarzy przetransportowano z okrętu na ORP „Gniezno” z 2 Dywizjonu Okrętów Transportowo-Minowych, gdzie udzielono im pomocy medycznej. Ponadto policjanci BOA KGP dzięki kilkuletniej już współpracy szkoleniowej z operatorami JW GROM m.in. w zakresie taktyki niebieskiej ponownie brali udział w treningu polegającym na pokonaniu kilkuset kilometrów drogą morską z użyciem szybkich łodzi typu „RIB”⁸⁸.

We wrześniu 2010 r. w Warszawie na stadionie Polonii odbyły się ćwiczenia, w których brały udział m.in. jednostki antyterrorystyczne Policji oraz służby odpowiedzialne za ochronę antyterrorystyczną – Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Podczas ćwiczeń antyterrorystów odbili zakładników z rąk przestępców oraz zabezpieczyli podłożone przez nich materiały radioaktywne i chemiczne.

Służby ćwiczyły wspólne działanie w sytuacji zagrożenia terroryzmem. Podczas ćwiczeń policjanci i antyterrorysty sprawdzili m.in. systemy łączności oraz procedury uruchamiania odpowiednich służb w sytuacji kryzysowej. Wspólne ćwiczenia umożliwiły wymianę doświadczeń między służbami oraz instytucjami dotyczących reagowania w sytuacji zagrożenia⁸⁹.

W dniach 11–13 października 2010 r. odbyły się międzynarodowe ćwiczenia antyterrorystyczne „OFFSIDE 2010”. Były one częścią projektu Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego pt. *Działania antyterrorystyczne podczas międzynarodowych imprez sportowych. Rola narodowych centrów antyterrorystycznych*, dofinansowanego przez Unię Europejską. Obejmowały one różne formy zamachu terrorystycznego i reakcji służb na atak. Oprócz polskich służb i instytucji zaangażowanych w system reagowania na incydenty terrorystyczne godzące w bezpieczeństwo państwa, brali w nich udział także przedstawiciele partnerskich służb zagranicznych z Wielkiej Brytanii (NaCTSO), Niemiec (BfV), Litwy (VSD), Rumunii (SRI) oraz obserwatorzy służb specjalnych z Czech (BIS), Francji (DGSE i DCRI), USA (FBI), Niemiec (BKA), a także z Europolu. Szczególny status w ćwiczeniach mieli funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (SBU) – partnerzy w ramach EURO 2012. Głównym celem przedsięwzięcia było promowanie i wspieranie standardów bezpieczeństwa oraz wymiana doświadczeń w zakresie ochrony ludzi i infrastruktury krytycznej, promowanie organizacji wspólnych ćwiczeń

⁸⁸ <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterroryzm/cwiczenia-antyterrorys/cwiczenia-posejdon-2010/591,Cwiczenia-Posejdon-2010.html> [dostęp: 24 VII 2016].

⁸⁹ <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterroryzm/cwiczenia-antyterrorys/cwiczenia-polonia-2010/609,CwiczeniaiprzedEURO2012.html> [dostęp: 24 VII 2016].

i realizacji praktycznych scenariuszy działań, przetestowanie procedur współpracy krajowej i międzynarodowej oraz rozwój współpracy transgranicznej (w tym ochrona ludności oraz infrastruktury krytycznej). Zakres ćwiczeń uwzględniał odparcie cyberataku, zatrzymania, sytuacje zakładnicze, prowadzenie negocjacji, szturm bojowy oraz czynności procesowe prowadzone na miejscu zdarzenia. Punktem kulminacyjnym ćwiczeń było zatrzymanie wszystkich członków komórek terrorystycznych i odbicie zakładników z rąk terrorystów przez oddział antyterrorystyczny ABW⁹⁰.

Oprócz funkcjonariuszy BOA Jednostka Wojskowa GROM szkoliła także funkcjonariuszy z sekcji antyterrorystycznej oraz pionu kryminalnego Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy. W ramach współpracy Wydziału Kadr i Szkolenia KWP w Bydgoszczy z przedstawicielami Fundacji Byłych Żołnierzy JW GROM zostało przeprowadzone szkolenie związane z technikami interwencji. Prezes fundacji osobiście nadzorował i przekazywał swoje uwagi dotyczące strzelania taktycznego, użycia broni w sytuacjach stresowych, walki w mieście, walki wręcz, obezwładniania przeciwnika, odporności psychicznej oraz zachowań w stresie, związanych z akcją i taktyką „czyszczenia” pomieszczeń. Kilkunastu wytypowanych policjantów miało szansę na podniesienie swoich umiejętności strzeleckich⁹¹.

W Zamościu antyterrorystyci z Policji i Straży Granicznej doskonalili odbijanie zakładników z wagonów kolejowych w ramach ćwiczeń przed Euro 2012⁹². Szkolenie prowadzili byli żołnierze JW GROM. Scenariusz ćwiczeń zakładał, że grupa terrorystów zaatakowała pociąg. Napastnicy strzelali do maszynisty, po czym wyrzucili go z pociągu. Skład zatrzymał się na stacji w Zamościu. W pociągu było około 150 holenderskich kibiców, którzy jechali na Ukrainę na mecz. Kilku uzbrojonych terrorystów uwięziło grupę kibiców w jednym z wagonów. Zażądali 40 milionów euro oraz uwolnienia ich czterech kolegów przebywających w więzieniach. Terrorystyci wypuścili dwóch zakładników, zgodzili się też na dostarczenie im telefonu komórkowego, przez który mieli prowadzić negocjacje.

W ćwiczeniach brali udział policjanci z Polski, Ukrainy, Litwy, Hiszpanii i Niemiec, w tym ze specjalnej niemieckiej grupy zajmującej się zwalczaniem akcji terrorystycznych na kolei.

Wydziałowi Zabezpieczenia Specjalnego⁹³ Biura Ochrony Rządu powierza się jedne z najtrudniejszych zadań – zapewnianie ochrony osobom wskazanym w ustawie nie tylko we własnym kraju, lecz także podczas ich pobytu w stosunkowo bezpiecznych realiach państw niestabilizowanych. WZS ma własnych instruktorów w różnych dzie-

⁹⁰ http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterroryzm/cwiczenia-antyterrorys/cwiczenia-antyterrorys/615_CwiczeniaantyterrorystycznequotOFFSIDE2010quotpazdziernik2010r.html [dostęp: 24 VII 2016].

⁹¹ http://lublin.com.pl/artykuly/pokaz/343/byli_zolnierze_grom_szkola_policjantow_wywiad_z_bylym_dowodca_grom_u_pplk_przepioroka/ [dostęp: 28 IV 2014].

⁹² <http://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-tak-szkoli-grom-spektakularne-zdjecia-i-film-z-zamoscia,n1d595406> [dostęp: 28 IV 2014].

⁹³ Wydział Zabezpieczenia Specjalnego wywodzi się ze Specjalnej Grupy Operacyjnej. Zajmuje się szkoleniem specjalistycznym funkcjonariuszy w zakresie szeroko rozumianej ochrony osobistej – od bezpośredniej pracy z osobą ochraniającą po zabezpieczenie miejsc jej czasowego i stałego pobytu. Do głównych zadań nałożonych na funkcjonariuszy tego wydziału należy czasowe wzmacnianie ochrony bezpośredniej ważnych osób lub obiektów w przypadku wzrostu stopnia zagrożenia oraz w strefach wysokiego ryzyka, a także zapewnianie wsparcia taktycznego w ochronie delegacji państw obcych. Wydział Zabezpieczenia Specjalnego BOR stanowi odpowiednik elitarnych poddziałów taktycznych w zagranicznych służbach ochronnych, takich jak Counter Assault Team z US Secret Service lub Mobile Security Division („Ninja’s”) z US Department of State’s Diplomatic Security Service (DSS), od których czerpano wzorce we wczesnych latach funkcjonowania BOR.

dzinach wyszkolenia; korzysta także z obiektów JW GROM oraz z bazy policyjnego Biura Operacji Antyterrorystycznych. Funkcjonariusze wydziału szkolą się wszechstronnie nie tylko pod kątem skutecznego wykonywania typowych zadań ochronnych w najróżniejszych miejscach, z samolotami, statkami i pociągami włącznie, lecz także z taktyk czarnej i zielonej. Wydział Zabezpieczenia Specjalnego regularnie trenuje oraz wymienia doświadczenia z BOA KGP, JW GROM, Wydziałem V DPK ABW i Strażą Graniczną. Szczególne znaczenie mają kontakty z JW GROM, operatorzy tej jednostki bowiem zapoznają funkcjonariuszy BOR m.in. ze swoją taktyką działań ochronnych w strefach wysokiego ryzyka, ci drudzy natomiast w rewanżu dzielą się z GROMowcami własną wiedzą na temat ochrony bezpośredniej⁹⁴. Do ciekawostek należy to, że do czasu utworzenia Wydziału Zabezpieczenia Specjalnego (obecnie Oddział Zabezpieczenia Specjalnego) Biura Ochrony Rządu to operatorzy JW GROM byli jedynymi w kraju, którzy mogli zapewnić profesjonalną ochronę osobistą najwyższym polskim VIP-om odwiedzającym rejony konfliktów zbrojnych, o czym była mowa we wcześniejszej części artykułu.

We wrześniu 2013 r. w Akademii Obrony Narodowej odbyła się konferencja „Służby specjalne i wojska specjalne RP w operacjach poza granicami Polski”⁹⁵. Uczestniczyli w niej przedstawiciele służb i sił specjalnych. Prelegenci poruszali problemy związane z funkcjonowaniem służb specjalnych oraz kwestie pojawiające się na styku pomiędzy służbami a wojskami specjalnymi. Podkreślano efektywność współpracy i proces jej ewolucji, dyskutowano także o problemach zaistniałych na przestrzeni lat oraz o planach na przyszłość. Duży nacisk położono na analizę sytuacji misji w Afganistanie. W informacjach prasowych pojawiły się opinie, że konferencja stała się ciekawym polem do dyskusji oraz przyniosła propozycje kierunków działań dla obydwu rodzajów służb. Analizie poddano przykłady w ujęciu międzynarodowym, bazując na operacjach prowadzonych przez siły specjalne Izraela i USA.

Jednocześnie warto wspomnieć o ćwiczeniach taktycznych wojsk specjalnych pod kryptonimem Cobra-13. Te największe manewry Sił Specjalnych NATO oraz Unii Europejskiej⁹⁶ trwały od 4 do 30 listopada 2013 r. Wojska Specjalne stanowią zaledwie 3 proc. liczebności polskich sił zbrojnych, a koszt ich funkcjonowania wynosi około 2,75 proc. rocznego budżetu MON. W stosunku do kosztów utrzymania efektywność działań tych wojsk jest niewspółmiernie wysoka. Należy zwrócić uwagę na to, że wysoka skuteczność i sukcesy odnoszone przez żołnierzy Wojsk Specjalnych, m.in. w misji ISAF, są rezultatem ich dobrej współpracy z innymi rodzajami wojsk i ze służbami wywiadowczymi⁹⁷.

Przykład współpracy to także zawarcie w 2013 r. porozumienia przez ministra obrony narodowej z szefem Centralnego Biura Antykorupcyjnego⁹⁸. Zostało ono podpisane w celu przeciwdziałania nieprawidłowościom oraz zjawiskom o charakterze

⁹⁴ A. Krugler, *SCAR-y w WZS BOR*, „Special OPS” 2010, nr 1–2, s. 43.

⁹⁵ http://www.wojskaspecialne.mil.pl/24,more,499-konferencja_sluzb_i_sil_specjalnych.html?ln=pl [dostęp: 16 IX 2013].

⁹⁶ Udział takich państw, jak: Chorwacja, Czechy, Estonia, Finlandia, Francja, Holandia, Litwa, Norwegia, Polska, Słowacja, USA, Węgry i Wielka Brytania oraz w charakterze obserwatorów wojskowi z Rumunii, Szwecji i Turcji.

⁹⁷ <https://polish.polsocfom.pl/index.php/17-uczestnicy/41-polska> [dostęp: 18 XI 2013].

⁹⁸ *Porozumienie Ministra Obrony Narodowej i Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego z dnia 21 października 2013 r. w sprawie określenia zasad współpracy resortu obrony narodowej i Centralnego Biura Antykorupcyjnego* [online], http://bip.mon.gov.pl/f/pliki/rozne/2014/07/tekst_porozumienia_MON_i_CBA.pdf [dostęp: 28 IV 2014].

korupcyjnym w sferze związanej z obronnością państwa. Takie porozumienia są przykładem współpracy opartej na przepisach prawnych i dotyczą bezpieczeństwa państwa. W tym przypadku formami współdziałania są wymiana informacji, ocen, materiałów oraz analiz, udzielanie konsultacji i pomocy podczas realizacji czynności służbowych, a także opracowywanie lub konsultowanie propozycji mechanizmów, narzędzi prawnych oraz zasad ich wprowadzania.

W okresie od 27 do 31 października 2014 r. w Ośrodku Szkolenia Poligonowego Wojsk Lądowych w Nowej Dębie funkcjonariusze Karpackiego Ośrodka Wsparcia Straży Granicznej w Nowym Sączu wraz z funkcjonariuszami Podlaskiego i Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Centralnego Biura Śledczego Policji brali udział w pierwszym specjalistycznym szkoleniu przeprowadzonym w ramach projektu „The Power of Synergy”. Szkolenie miało na celu podniesienie umiejętności w zakresie planowania, przygotowywania i realizacji operacji specjalnych, a także zarządzania nimi. Podczas szkolenia używano zarówno amunicji barwiącej, jak i ostrej. Funkcjonariusze poszczególnych służb doskonalili umiejętności taktyczne, uczestnicząc w wielu przygotowanych symulacjach, co miało przybliżyć im rzeczywiste warunki działań. Ponadto elementy szkolenia z dnia na dzień ulegały zmianom i doprowadzały uczestników do odczuwania „kontrolowanego stresu”. To zwiększało efektywność zadań realizowanych podczas działań specjalnych.

Szkolenie obejmowało rozpoznanie miejsc działań specjalnych, dobór zespołów oraz wyposażenia do wykonania zadania, postępowanie w przypadku konieczności użycia broni palnej, zasady współdziałania poszczególnych członków zespołu, wyznaczanie pozycji wyjściowych do rozpoczęcia działań specjalnych, wyznaczanie drogi podejścia do obiektów w sposób skryty, określanie wariantowych sposobów podejścia do obiektów oraz trening różnych możliwości pokonywania przeszkód na kierunkach działania zespołów realizacyjnych przez użycie dostępnych urządzeń technicznych.

Szkolenie było prowadzone przez kadre instruktorską mającą wieloletnie doświadczenie nabyte podczas służby w elitarnych jednostkach specjalnych oraz instruktorów wspomagających z Wydziału Zabezpieczenia Działań Karpackiego Ośrodka Wsparcia SG⁹⁹.

W dniu 13 maja 2015 r. na terenie Jednostki Wojskowej Komandosów w Lublińcu odbyła się czwarta edycja Mitingu Strzeleckiego Commando¹⁰⁰. Do rywalizacji stanęli jedni z najlepszych operatorów wojskowych jednostek specjalnych oraz członkowie oddziałów specjalnych służb porządku prawnego w Polsce. Swoje umiejętności sprawdziło 38 uczestników należących do jednostek SPAP¹⁰¹ Katowice, SPAP Wrocław, SPAP Kraków, SAT¹⁰² Opole, funkcjonariusze Straży Granicznej (Ośrodek Szkolenia SG w Lubaniu), a także operatorzy z JWK¹⁰³ Lubliniec, JW NIL, JW AGAT oraz funkcjonariusze SWW. Istotnym aspektem tego mitingu była integracja środowiska służb porządku prawnego z operatorami JWK Lubliniec, doskonalenie umiejętności strzeleckich, a przede wszystkim – wymiana doświadczeń między uczestnikami, w tym praktyczna prezentacja strzelania dynamicznego i taktycznego opartych na zasadach strzelania stosowanych w wojskach specjalnych.

⁹⁹ <http://www.karpacki.strazgraniczna.pl/index.php/oddzial-sg/aktualnosci/703-the-power-of-synergy-wspolpraca-strazy-granicznej-centralnego-biura-sledczego-oraz-agencji-bezpieczenstwa-wewnetrznego-w-zakresie-zwalczania-przestepczosci-transgranicznej-i-zorganizowanej.html> [dostęp: 9 VII 2015].

¹⁰⁰ „Czasopismo Śląskiej Grupy Wojewódzkiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Policji IPA” 2015, nr 2, s. 17–19.

¹⁰¹ Samodzielny Pododdział Antyterrorystyczny Policji (przyp. red.).

¹⁰² Sekcja Antyterrorystyczna (przyp. red.).

¹⁰³ Jednostka Wojskowa Komandosów (przyp. red.).

W dniach 25–29 maja 2015 r. odbyło się szkolenie dla funkcjonariuszy jednostek specjalnych (kolejny etap Projektu nr 3/NMF PL15/14 „The Power of Synergy. Współpraca Straży Granicznej, Centralnego Biura Śledczego Policji oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej i zorganizowanej”) realizowane w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014 dla programu operacyjnego PL15 pn. „Współpraca w obszarze Schengen oraz walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych”¹⁰⁴. Szkolenie miało na celu zdobywanie (utrwalenie) wiedzy z zasad zakładania stanowisk zjazdowych, wykorzystania technik linowych oraz elementów taktyki wejścia do pomieszczeń przy użyciu sprzętu alpinistycznego zgodnie z obowiązującymi warunkami bezpieczeństwa. Umiejętności nabyte podczas szkolenia miały służyć do asekuracji przed upadkiem z wysokości, stabilizacji określonej pozycji ciała przy dotarciu do pożądanego podczas akcji trudno dostępnego miejsca, jak np. otwór okienny, balkon czy element elewacji budynku. Celem doskonalenia tych umiejętności była poprawa zdolności działania służb zaangażowanych w realizację zadań związanych z neutralizacją zagrożenia bez względu na warunki urbanistyczne, konstrukcyjne oraz techniczne w ujęciu wysokościowym, a faktycznie – uzyskanie przewagi nad przestępcą podczas działań zmierzających do odcięcia mu drogi ucieczki i zatrzymania go. Szkolenie przeprowadzali instruktorzy GOPR oraz operatorzy JW GROM.

Szkolenia z cyklu „The Power of Synergy” są przeznaczone dla służb mundurowych, które zajmują się przede wszystkim fizycznym zwalczaniem terroryzmu i zapobieganiem temu zjawisku. Prowadzący szkolenia – byli operatorzy jednostek specjalnych – gwarantują najwyższy poziom wiedzy merytorycznej oraz doświadczenia zdobytego na misjach zagranicznych (w Iraku, Afganistanie).

Kolejne szkolenie z tego cyklu odbywało się w dniach 29 czerwca – 3 lipca 2015 r. i przebiegało w obiektach szkoleniowych Jednostki Wojskowej Komandosów w Lublińcu. Wzięło w nim udział 40 funkcjonariuszy służb mundurowych, w większości ze Straży Granicznej, ale również z ABW i CBS. Ćwiczenia zawierały wiele elementów potrzebnych do skutecznego działania służb, takich jak taktyka i techniki siłowego pokonywania przeszkód z zastosowaniem środków technicznych i ogniowych oraz trening różnych sposobów pokonywania przeszkód, w tym techniki odstrzeliwania zamków i robienia wyłomu w drzwiach, wkraczania do pomieszczeń, przeszukania obiektu oraz poruszania się zespołu realizacyjnego po korytarzach i klatkach schodowych. Obejmowały również prowadzenie ognia z broni krótkiej i broni automatycznej wraz z zastosowaniem środków pozoracji w taktyce specjalnej (FX, granaty hukowo-błyskowe), a także symulacje z wykorzystaniem tarczy balistycznej, tasera i sprzętu wyłomowego. Do przeprowadzenia ćwiczeń wykorzystano nowoczesną cyfrową wideostrzelnicę, zbudowaną na podstawie interaktywnego wideotrenażera strzeleckiego. Dziewięć ekranów tworzyło na planie koła 270-stopniową powierzchnię. Uczestnicy prowadzili ogień pojedynczo, parami i sekcją. Doskonalono strzelanie statyczne, dynamiczne i sytuacyjne – z użyciem ostrej amunicji. Ćwiczenia pozwoliły na wypracowanie wspólnych rozwiązań taktycznych w poszczególnych sytuacjach¹⁰⁵.

¹⁰⁴ <http://www.abw.gov.pl/pl/aktualnosci/1175,Wspolpraca-Agencji-Bezpieczenstwa-Wewnetrznego-Strazy-Granicznej-i-Centralnego-B.html> [dostęp: 9 VII 2015].

¹⁰⁵ <http://www.special-ops.pl/artukul/id527> [dostęp: 19 VII 2015].

W dniu 31 maja 2016 r. operatorzy JW GROM wspólnie z funkcjonariuszami BOA, BOR i ABW oraz żołnierzami Żandarmerii Wojskowej (łącznie około 700 osób) przeprowadzili ćwiczenia antyterrorystyczne na Stadionie PGE Narodowy w Warszawie w ramach przygotowań do lipcowego szczytu NATO oraz Światowych Dni Młodzieży. Funkcjonariusze MSWiA i żołnierze Wojsk Specjalnych wspólnie przećwiczyli w praktyce procedury i działanie w różnego typu sytuacjach kryzysowych. Bojowy trening objął m.in. desantowanie ze śmigłowca i łodzi oraz szturm na obiekt, w którym ukrywają się osoby niebezpieczne. W scenariuszu ćwiczenia były wymienione potencjalne sytuacje, które mogą wystąpić w przypadku ataku terrorystycznego¹⁰⁶.

Współpraca jednostek i służb specjalnych istnieje od samego początku powołania zarówno jednych, jak i drugich. Na przestrzeni lat, szczególnie w XX i XXI wieku, służby wywiadowcze i kontrwywiadowcze wielokrotnie przyczyniały się (przez politykę) do przekazania swojej wiedzy i *know how* przy tworzeniu jednostek specjalnych. Ludzie ze służb mający duże doświadczenie oraz wiedzę merytoryczną tworzyli jednostki specjalne lub współpracowali przy ich powstawaniu. Przykładem są operatorzy Delta Force, którzy szkolili się pod okiem instruktorów m.in. FBI, DEA i Secret Service w zakresie ochrony osobistej VIP-ów, specjalnych technik jazdy samochodem oraz rozpoznawania różnego rodzaju zagrożeń związanych z działaniami kontrwywiadowczymi. Podobna sytuacja miała miejsce w Polsce – twórca JW 2305 GROM sam był człowiekiem służb wywiadowczych. Później natomiast, przy wsparciu i pomocy ze strony USA, do Polski zaczęli przyjeżdżać amerykańscy szkoleniowcy z CIA, FBI, Delta Force, którzy prowadzili intensywne kursy. *Gdyby nie pomoc instruktorów angielskich i amerykańskich, możliwości analizy ich jednostek i operacji, nigdy nie osiągnęlibyśmy takich wyników. Osobiście bardziej cenię wzorce z angielskiego SAS. (...) Tylko jeśli chodzi o wyszkolenie ludzi, nigdy nie mieliśmy kompleksów* – wspomina oficer JW GROM¹⁰⁷.

*W pewnym momencie Anglicy powiedzieli nam, że ich SAS osiągnął perfekcję po 20 latach. Wydawało mi się, że przesadzają. Dopiero jak poznałem szczegóły, uwierzyłem że to może trwać tak długo*¹⁰⁸.

Poniżej zostanie przytoczona jeszcze jedna wypowiedź byłego operatora JW GROM wspominającego o trudzie pracy, pasji oraz dążeniu do założonego celu przez każdego z operatorów, czyli do osiągnięcia poziomu działania jednostki SAS, która była wzorem dla GROM-u:

Można powiedzieć, że zaczynaliśmy od zera. Mieliśmy materiał ludzki. Chcieliśmy aspirować do tych najlepszych. Chyba nikt sobie nie zdawał sprawy, że to jest żmudny i mozolny proces, który będzie trwał naście lat. Jeżeli komuś się wydawało, że po roku już będziemy pełnoprawnymi komandosami i będziemy tacy, jak brytyjski SAS czy Delta, to nie miało to najmniejszego sensu. Czekala nas ciężka i mozolna praca. (...) Później naszymi kolegami, którzy prowadzili szkolenia, byli ludzie z Wielkiej Brytanii. Też troszkę inna taktyka, bardziej zmodyfikowana, dopasowane do realiów doświadczenie. Nikt nie ma tylu doświadczeń co brytyjski SAS. Oni nam przekazywali tę wiedzę. Czyli myśmy się ciągle uczyli. My

¹⁰⁶ http://wojskaspecialne.wp.mil.pl/pl/1_47.html [dostęp: 13 VII 2016].

¹⁰⁷ <http://www.abw.gov.pl/pl/aktualnosci/1175,Wspolpraca-Agencji-Bezpieczenstwa-Wewnetrznego-Strazy-Granicznej-i-Centralnego-B.html> [dostęp: 9 VII 2015].

¹⁰⁸ J. Rybak, *Komandosi. Jednostki Specjalne Wojska Polskiego*, Warszawa 2003, s. 77 i nast.

ciągle dążyliśmy do tego, żeby być tacy jak oni. Po pewnym czasie, jak się okazało, były pierwsza misja, druga, trzecia... Staliśmy się już pełnoprawnymi członkami sił specjalnych. Przyszły działania w Afganistanie, Iraku, gdzie dostaliśmy bardzo ważne zadania¹⁰⁹.

Współpraca i zaufanie zawsze przynoszą obopólną korzyść. Wymiana doświadczeń oraz doskonalenie działania w specyficznym, konkretnym obszarze pozwalają na podniesienie wiedzy oraz kompetencji zarówno jednej, jak i drugiej strony. Służby wywiadowcze cywilne i wojskowe działają w celu zdobycia informacji oraz zapewniają kontrwywiadowczą ochronę i tym samym wspierają jednostki specjalne przy wykonywaniu operacji wojskowych (np. wspomniane zabezpieczenie kontrwywiadowcze polskich żołnierzy pełniących służbę za granicą, m.in. w ramach Polskich Kontyngentów Wojskowych, przez funkcjonariuszy SKW).

Współdziałanie odbywa się na zasadzie synergii. Takie współdziałanie w powiązaniu ze szkoleniem odpowiednich umiejętności pozwala na rozwijanie się zarówno jednostek specjalnych, jak i służb specjalnych, co jest bardzo ważne w czasie wykonywania zadań w ramach wspólnych ćwiczeń oraz w sytuacjach kryzysowych.

Istnieje także współpraca na styku służb specjalnych i służb ochrony porządku publicznego, w której ramach obie strony, wzajemnie się szkoląc i wymieniając doświadczeniami, stają się coraz bardziej profesjonalne. Przykładem mogą być zajęcia z TJS (Technika Jazdy Samochodem) odbywające się w Legionowie. Policjanci szkolą się wspólnie z funkcjonariuszami ABW. Na takim szkoleniu można doskonalić dynamiczną jazdę samochodem, a także nauczyć się, jak wpaść w kontrolowany poślizg.

Bez mądrej współpracy nie można liczyć na spójny system zapewniający bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Nie istnieje system, w którym służby specjalne wykonują swoje ustawowe zadania w całkowitym oderwaniu od współdziałania z jednostkami specjalnymi. I odwrotnie – nie powinien istnieć system, w którym jednostki specjalne działają bez wsparcia służb specjalnych. I jedna, i druga strona oprócz określenia „specjalne” dysponują odpowiednią wiedzą i kwalifikacjami właściwymi do wykonywania ustawowych zadań. Są one odpowiednio dobrane, aby nie kolidować ze sobą i nie dublować swoich kompetencji. Historia jednak wskazuje na przypadki, w których właśnie jednostki specjalne wykonywały zadania leżące w gestii służb mundurowych¹¹⁰.

Największą siłą najlepszych jednostek specjalnych jest więź łącząca służących w nich ludzi. Żaden żołnierz (operator) nie działa sam. To właśnie ta więź pomiędzy poszczególnymi osobami wpływa na wzajemne zaufanie i profesjonalizm. Profesjonalizm, który przekłada się na wzorowe wypełnianie obowiązków przez służbę dla Ojczyzny. Jest to droga do wyjątkowości, do poświęcenia się czemuś większemu niż oni sami, czemuś, co nazywamy Siłą i Honorem. *W kraju i za granicą służą polscy żołnierze, funkcjonariusze Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, jak również pracownicy służb medycznych oraz informacyjnych. Siła tych formacji jest tym większa, im większe otrzymują wsparcie od reszty społeczeństwa. Honor wymaga tego, aby w potrzebie nie pozostawić ich samych*¹¹¹.

¹⁰⁹ „Wodzu”, były operator JW GROM. Wystawa „Jest w Polsce taka siła. JW GROM Cichociemni 1990–2015”. Wystawa z okazji 25-lecia JW GROM była prezentowana w Muzeum Powstania Warszawskiego w Warszawie od 15 lipca do 15 października 2015 r.

¹¹⁰ Na początku lat 90. XX w., konkretnie do 1993 r., kiedy powstał Wydział V Zabezpieczenia Realizacji, GROM zajmował się zatrzymywaniem najgroźniejszych przestępców (szczególnie, gdy używali oni broni maszynowej). J. Rybak, *GROM.pl. Tajne operacje w Afganistanie...*, s. 27.

¹¹¹ *Tobie Ojczyzno*, pamiątkowy album z okazji 25-lecia powstania JW GROM, Warszawa 2015, s. 340.

Bibliografia:

Publikacje zwarte:

1. Bożek M. i in., *Służby specjalne w strukturze władz publicznych. Zagadnienia prawnoustrojowe*, Warszawa 2014, Wolters Kluwer.
2. Cecile J.J., *Sekretna historia SAS*, Warszawa 2013, Muza.
3. Haney E., *Delta Force*, Zielonka 2010, Inne Spacery.
4. Królikowski H., *Wojskowa Formacja Specjalna GROM im. Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej 1990–2000*, Gdańsk 2001, Gdański Dom Wydawniczy.
5. Larecki J., *Wielki leksykon służb specjalnych świata*, Warszawa 2007, Książka i Wiedza.
6. Łukaszewicz M., *Plk Roman Polko. Gromowładny*, Kraków 2005, Wydawnictwo M.
7. Marcinko R., *Komandos*, Kraków 2012, Znak.
8. Ryan M., Mann C., Stilwell A., *Encyklopedia Oddziałów Specjalnych*, Warszawa 2003, Bellona.
9. Rybak J., *GROM.PL. Tajne operacje w Afganistanie, Zatoce Perskiej i Iraku*, Warszawa 2005, Jeden Świat.
10. Rybak J., *GROM.PL2. Tajne operacje polskich sił specjalnych*, Warszawa 2009, Jeden Świat.
11. Rybak J., *Komandosi. Jednostki Specjalne Wojska Polskiego*, Warszawa 2003, Bellona.
12. Soyka K.K., Kotowski K., *Cel za horyzontem. Opowieść snajpera GROM*, Wołowiec 2015, Wydawnictwo Czarne.
13. Stankiewicz W., *Współczesne jednostki antyterrorystyczne na przykładzie Special Air Service*, „Kwartalnik Bellona” 2013, nr 1, s. 162–177.
14. Stilwell A., *Informator o SAS i jednostkach elitarnych. Jednostki specjalne w akcji*, Czerworak 2014, Vesper.
15. Stilwell A., *Jednostki Specjalne w akcji. Afganistan, Afryka, Balkany, Irak, Ameryka Płd.*, Warszawa 2009, Muza.
16. *Tobie Ojczyzno*, Warszawa 2015, Fundacja Sprzymierzeni z GROM.
17. Wojtas A., *Droga wojownika. Opowieść o twórcy GROM-u generale Sławomirze Petelickim*, Kraków 2013, Znak.

Akty prawne:

1. *Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1534).
2. *Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz.U. z 2007 r. Nr 107 poz. 732).
3. *Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych* (Dz.U. z 2016 r. poz. 904).
4. *Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. poz. 1166, ze zm).

Artykuły prasowe:

1. Jagodziński B., *Rola wywiadu finansowego w przeciwdziałaniu procederowi prania pieniędzy i w jego zwalczaniu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2012, nr 7, s. 85–98.
2. Krugler A., *SCAR-y w WZS BOR*, „Special OPS” 2010, nr 1–2, s. 43.
3. Potejko P., *Kuba Jalożyński, Jednostka kontrterrorystyczna – element działań bojowych w systemie bezpieczeństwa antyterrorystycznego*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2012, nr 7, s. 229–232.
4. Szatkowski J., *Dwudziestolecie jednostki antyterrorystycznej UOP-ABW*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 8, s. 280–283.

Źródła internetowe:

1. http://archiwalny.mon.gov.pl/strona.php?idstrona=58&idn=1_12 [dostęp: 2 VII 2016].
2. http://archiwalny.mon.gov.pl/pl/strona/12/LG_14_20_25 [dostęp: 30 III 2014].
3. http://www.special-ops.pl/leksykon/id314_jednostka-wojskowa-agat [dostęp: 11 VII 2015].
4. http://www.jednostki-wojskowe.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=847&Itemid=27 [dostęp: 11 VII 2015].
5. <http://do.wp.mil.pl/artykuly/aktualnosci/2015-07-17-cos-dkws-przekazane-w-podporzadkowanie-dg-rsz/> [dostęp: 17 VII 2015].
6. <http://wojskaspecjalne.wp.mil.pl/pl/42.html> [dostęp: 13 VII 2016].
7. <http://dgrsz.mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2015-07-17-zmiana-w-dowodzeniu-wojskami-specjalnymi/> [dostęp: 24 VIII 2015].
8. <http://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,4,9242,z-zycia-wojska,zmiana-w-dowodzeniu-wojskami-specjalnymi> [dostęp: 19 VII 2015].
9. http://www.znp.wat.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=74:wizja-si-zbrojnych-rp-2030&catid=12:strategie&Itemid=18 [dostęp: 19 VII 2015].
10. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id245,hostage-rescue-force-jednostka-ratowania-zakladnikow-hrf> [dostęp: 9 VII 2015].
11. https://pl.wikipedia.org/wiki/Richard_Marcinko [dostęp: 1 VIII 2015].
12. https://pl.wikipedia.org/wiki/Charles_Beckwith [dostęp: 15 III 2013].
13. https://en.wikipedia.org/wiki/Special_Air_Service [dostęp: 18 XI 2013].
14. http://mon.gov.pl/z/pliki/dokumenty/rozne/2013/09/kb_marzec_2013.pdf [dostęp: 4 IV 2014].
15. <http://www.military.com/special-operations/delta-force.html> [dostęp: 11 VII 2015].
16. https://en.wikipedia.org/wiki/24th_Special_Tactics_Squadron [dostęp: 11 VII 2015].
17. http://jinker.org/tf20/?page_id=103 [dostęp: 11 VII 2015].
18. https://en.wikipedia.org/wiki/160th_Special_Operations_Aviation_Regiment_%28Airborne%29 [dostęp: 11 VII 2015].
19. https://en.wikipedia.org/wiki/Intelligence_Support_Activity [dostęp: 11 VII 2015].
20. <http://www.specwarnet.net/americas/isa.htm> [dostęp: 11 VII 2015].
21. http://pl.wikipedia.org/wiki/Jednostka_Wojskowa_GROM [dostęp: 9 XI 2013].
22. <http://www.formacjasgo.pl/portfolio-view/akcje-bezposrednie-da-rodzaje-i-charakter/> [dostęp: 28 IV 2014].

23. <https://specjalsi.wordpress.com/2013/08/22/leksykon-specjalsow-akcje-bezposrednie/> [dostęp: 3 VII 2016].
24. http://www.specops.pl/vortal/taktyka_czarna/czarna_main.htm [dostęp: 24 VII 2016].
25. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id127,zielona-taktyka> [dostęp: 24 VII 2016].
26. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id97,niebieska-taktyka> [dostęp: 24 VII 2016].
27. https://pl.wikipedia.org/wiki/Walka_w_przestrzeniach_zamkni%C4%99tych [dostęp: 9 IV 2014].
28. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id302,jtac-joint-terminal-attack-controller> [dostęp: 27 IV 2014].
29. https://en.wikipedia.org/wiki/Security_detail [dostęp: 2 VII 2016].
30. <https://www.facebook.com/GenPetelicki?filter=1> [dostęp: 28 IV 2014].
31. <http://www.abw.gov.pl/pl/zadania/zwalczanie-terroryzmu/centrum-antyterrorysty/62,Centrum-Antyterrorystyczne-CAT.html> [dostęp: 30 VI 2015].
32. <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/poziom-zagrozenia/858,Poziom-zagrozenia-terrorystycznego-w-RP.html> [dostęp: 20 IV 2016].
33. <http://faktypofaktach.tvn24.pl/podczas-misji-trudno-bylo-rozpoznać-ktory-jest-seals-a-ktory-to-gromowiec,319972.html> [dostęp: 5 XI 2013].
34. <http://www.formacjasgo.pl/portfolio-view/sfod-d-delta-force-amerykanska-odpowiedz-na-miedzynarodowy-terroryzm/> [dostęp: 21 XII 2013].
35. <http://www.special-ops.pl/aktualnosc/id2527,spotkanie-z-bylymi-zolnierzami-jw-grom> [dostęp: 1 VIII 2015].
36. <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterroryzm/cwiczenia-antyterrorys/524,Cwiczenia-antyterrorystyczne.html> [dostęp: 24 VII 2016].
37. <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterroryzm/cwiczenia-antyterrorys/524,Cwiczenia-antyterrorystyczne.html> [dostęp: 24 VII 2016].
38. <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterroryzm/cwiczenia-antyterrorys/cwiczenia-antyterrorys/615,CwiczeniaantyterrorystycznequotOFFSIDE2010quot-pazdziernik2010r.html> [dostęp: 24 VII 2016].
39. <http://lublin.com.pl/artykuly/pokaz/343/byli,zolnierze,grom,szkola,policjantow,wywiad,z,bylym,dowodca,grom,u,pplk,przepiorka/> [dostęp: 28 IV 2014].
40. <http://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-tak-szkoli-grom-spektakularne-zdjecia-i-film-z-zamoscia,nId,595406> [dostęp: 28 IV 2014].
41. http://www.wojskaspecjalne.mil.pl/24,more,499-konferencja_sluzb_i_sil_specjalnych.html?ln=pl [dostęp: 16 IX 2013].
42. <https://polish.polsocom.pl/index.php/17-uczestnicy/41-polska> [dostęp: 18 XI 2013].
43. http://bip.mon.gov.pl/f/pliki/rozne/2014/07/tekst_porozumienia_MON_i_CBA.pdf [dostęp: 28 IV 2014].
44. <http://www.karpacki.strazgraniczna.pl/index.php/oddzial-sg/aktualnosci/703-the-power-of-synergy-wspolpraca-strazy-granicznej-centralnego-biura-sledczego-oraz-agencji-bezpieczenstwa-wewnetrznego-w-zakresie-zwalczania-przestepczosci-transgranicznej-i-zorganizowanej.html> [dostęp: 9 VII 2015].
45. <http://www.abw.gov.pl/pl/aktualnosci/1175,Wspolpraca-Agencji-Bezpieczenstwa-Wewnetrznego-Strazy-Granicznej-i-Centralnego-B.html> [dostęp: 9 VII 2015].
46. <http://www.special-ops.pl/artukul/id527> [dostęp: 19 VII 2015].
47. http://wojskaspecjalne.wp.mil.pl/pl/1_47.html [dostęp: 13 VII 2016].
48. <http://www.abw.gov.pl/pl/aktualnosci/1175,Wspolpraca-Agencji-Bezpieczenstwa-Wewnetrznego-Strazy-Granicznej-i-Centralnego-B.html> [dostęp: 9 VII 2015].

Abstrakt

W artykule przedstawiono współpracę służb specjalnych z jednostkami specjalnymi. W pierwszej części materiału scharakteryzowano instytucje związane z działalnością jednostek specjalnych w Polsce. Opisano zmiany dokonane przez MON, którym ulegało Dowództwo Wojsk Specjalnych od końca 2013 r. do połowy 2015 r. Wspomniano elementy dotyczące planowania rozwoju sił specjalnych zarówno w Polsce, jak i w USA. Zaprezentowano spektrum operacji specjalnych z dość szczegółowym ich opisem. W drugiej części materiału opisano służby specjalne, których zadania sprowadzają się do zapewnienia bezpieczeństwa kraju. Trzecia – ostatnia – część dotyczy współpracy służb specjalnych z formacjami specjalnymi, którą można podzielić na kilka elementów. Pierwszy z nich to współpraca związana z tworzeniem i wzajemnym wspieraniem się nowych jednostek specjalnych i jednostek antyterrorystycznych wchodzących w skład służb specjalnych. Kolejny element to współpraca, która przejawia się we wzajemnych skoordynowanych ćwiczeniach (szkoleniach), ostatni zaś – to wymiana informacji wywiadowczych i realizacja misji specjalnych oraz operacji specjalnych o zasięgu międzynarodowym. Zaprezentowana współpraca dotyczy polskich i zagranicznych jednostek oraz służb specjalnych.

Słowa kluczowe: wojska specjalne, jednostki specjalne, operacje specjalne, służby specjalne.

Abstract

The article presents the work of the special services of special units. The first part of the material describes the characteristics of the institutions associated with the activities of special units in Poland and the changes made by the Ministry of National Defence during the period of the end of 2013 and mid 2015 relating to the Special Forces Command. The author has mentioned the elements involved in planning the development of the special forces, both in Poland and in the USA. The spectrum of special operations, with a fairly detailed description of special operations has also been presented. In the second part of the material special forces are described, whose tasks boil down to ensure the safety of the country. And the third – the last part of the article deals with cooperation between special services and special units. Special collaboration between the above mentioned departments and units can be divided into several components. The first one is related to the establishing of co-operation, mutual support that new special units get from antiterrorist units of special services. Another element is associated with mutual coordinated exercises. The next element of cooperation is the exchange of information, intelligence and implementation of special missions and special operations with international scope. Presented cooperation concerns Polish and foreign units and special services.

Keywords: special armies, special units, special operations, special services.